

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

ЖОЛÈС НТА' А

Le Petit Prince

Da dataueguesop yi na'alhua so shiŷaxauolec nta'a
ŷoqopitaxanapec da laŷoxoc na coŷopi no'onaxalec.

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

SO
SHIŸAXAUOLECNTA'A

*Na ne'enaqtacpi taqaen
lalamaxat so lo'onata hana nede*

A.E.A.C.

A.E.A.C. Editores

Email: contactoaeac@yahoo.com.ar

Título original: *Le Petit Prince*

Traductores:

Valentín Moreno, Felipe Verón, Reynaldo Floricel,
Hortencio Diarte, Esteban Mansilla, Rafael Mansilla,
Frank Paul, Cristina Messineo y Paola Cúneo.

Derqui (Provincia de Buenos Aires)
San Carlos (Provincia de Formosa)

Dirección técnica y revisión general:
Florencia Tola y Carlos Salamanca

Copyright

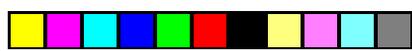
1946 et 1999 *Editions Gallimard*

A.E.A.C. Editores, 2005

Derechos cedidos por *Éditions Gallimard* a *A.E.A.C.*
2.000 ejemplares

Impreso en Buenos Aires / Printed in Buenos Aires

I.S.B.N.:

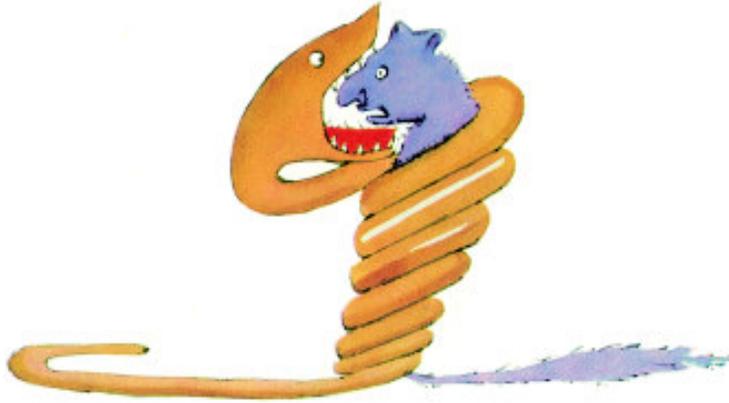
TAYA'A CA LEÓN WERTH

Sejaxonot da haÿem ichoxoden na ñacpiolec da taya'a hana'ana nede ca onolec shiÿaxaua ÿe. Haÿem ltadaic da huo'omshe: ne'ena shiÿaxaua ÿe nachena na yo'oqta 'eesa da ñauochaxaua na alhua. Huo'o da l-lla: ne'ena shiÿaxaua ÿe ishet da ÿaÿateteguet enauac; ivida'a hana ledepi na ñacpiolec. Qaq da l-lla: ne'ena shiÿaxaua ÿe netaña yi Francia, maye huo'o na lqouhuaxa qataq na no'omaxa. ÿoqta huo'o ltadaic lhuenaxanaxa ca l-lagaxayec. Da enauaque taxa naua lqalac'te sa laÿoxoda nache sahuotaique da taya'a hana'ana nede ca nogotolec qaq ne'ena shiÿaxaua ÿe maye huaigui qo'ollaxa so'ohua l-lla naxa'ate. Enauac na shiÿaxaua ÿepi nataqa'en chegoxoguet da ñacpiolec qo'ollaxa (qalaxayi saqallegueme na ntohueta'ac). Qalaxayi nagui saÿamaxañe na yedecpi:

TAYA'A CA LEÓN WERTH

QO'OLLAXA ÑAQ NOGOTOLEC.

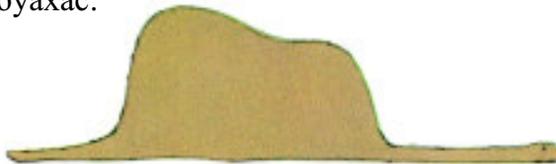

Huo'o so na'aq dam mashe sivi' soua saisolqa vi'iyi, nache selalec haso nere hualec dam yi'axat yim havyaq. Haso nere le'enaxat "Da na'aqtageuc so qanayeuagui". So ne'enaqtac huetalec da na chiguiloxolli chictac so shiguiyac. Ena na ne'enaqtac:

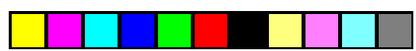
Hasa'aso nere yi'axattac: "Haso himatañi so na'atet. Sa hinac. Nache haso chiguiloxolli saishet da dayapec, nache do'оче queuoguilu' soua saisolqa ca'agoxoiqa hiuata'a da tañe so haloq".

Nache secuennataxan da taigui na havyaq yi hiecuennataxac. Hime, nache sauo'o so yi'enaqtac mayi so'ot da lo'oxořaxac:

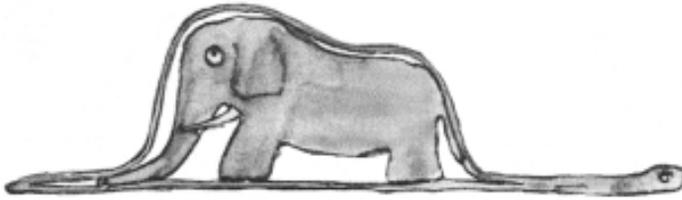
Nache semejnaxanaxanec som yi'enaqtac som shiřaxauapi řepi, nache senataxaatapigui da huo'otaq hicolanaqchet so yi'enaqtac.

Qaq som ýepi ýasateguet haýem: ¿Ta'ainco' da shi'iýaxa dam choche hado'o?

Qalaxayi so ýi'enaqtac saishet da hado'o. Somayi nañigui so chiguiloxolli che'ectac haso qasoxonaxa. Nache haýem she'enaxat so pa'atauo yaqto ýaýaten som ýepi:

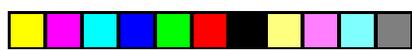

Som ýepi haýem e'etega da haýem saxaañi nam ne'enaqtacpi nam pa'auo qataq na pa'auec. Ýoqta da onaxaic da shigulec da ñapaxaguena da lataxac na alhua, nam hua'au na'actaguec, na naloqnaxanaxac qataq na na'aqtacpi. Nache so hinnoxoodec soua saisolqa vi'iyi, nache saxaañi da haýem no'on enaqtaxanaxaic. Nam ýepi saishet da ivida da maiche ýaýaten qaq nam ñaqqiolec ýataqta sapa'atta naqa'en da qaýi'iguelaxattalec da qai'aqtaxaatapeguem.

Nache selaique so dalaxaic ýi'onataxanaxac, nache saýaýaten da samaicñigui haso huaýapec. Saýolec enauac hana alhua. Huaña, nache ltadaic da ltaunaxanaxac da ñapaxaguenaxac da lataxac hana alhua. Na pa'ashiguem semejnapec, nache saýaýaten da ýottecache yi China qataq Arizona. Qaq damayi huo'o da naigui da huo'o ñi daqat yi pe.

Nache haýem de'eda ýic-ýaxac sauatton cada'ac nam ýepi, qalaxayi sa sela'a que'eca naigui.

Da haÿem sela'alec ñi shiÿaxaua cada'ac da ÿajnaxanaxaic, nache sachaxana som hua'auchiguiñi ÿi'enaqtac. Nache sauotaique da saÿaÿaten da ÿataqta 'eesa da huo'o na ÿaÿaten. Qaq naxa so shiÿaxaua eeta' da haÿem ÿasateguet: “Ñimayi hado'o”. Nache haÿem saxaañe da as'axattac so na'adaxanaq qataq so havÿaq qataq hana huaqajñipi. Nache maiche haÿem ñauattola't da qaica ca nqochoxo dam as'axattac. Nache na ÿepi machiguiñi.

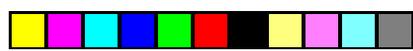
II

Eda da eetec da ÿataxac, haÿem onolec, qaica ca ishet da setaqtapegue'. Nache na'aÿapigui' haso ñinotaxaqui hualec se'eso tojlec alhua le'enaxat Sahara. De'eda as'axattac mashi hivi' saisolqa vi'iyi. Qaq qaica ca iÿatac ñiqadenaxala' qataq qaica ca ñiqotta'ai' mayi ÿaÿaten da ÿaÿamaxaañi haso ñinotaxaqui. Nache maichi haÿem da soot'tac, haÿem onolec. Hiuen da saÿamaxaañi cha'ayi da sa saÿamaxaañi, huaña nache seleu. Qaq haÿem ñanomteguet na ÿaquip cha'ayi ñalota'agueta caua oocholqa na'axa'te.

So hua'auchiguiñi pe so'ochetalec so delec, qoÿoqtaique. Qaq haÿem oonolcom, qaica ca ñatenalec shiÿaxaua. Haÿem shina'am que'eca hisomtac da hua'angui haso hauaxai. So na'aq haÿem hique'elaqchet cha'ayi sa'aqchigui so navillaxac mayi enac:

- ¡Au'enaxat ca qagueta!
- ¡Hega'!
- Au'enaxat ca qagueta...

Nache ñipadenaxaashiguem, ñachaañi, ena'am da haÿem hiuaxan haso qasoxonaxa. Nache ñipotrec naua ÿa'ai'te, nache ñauachiguiñi. Qaq huo'o so sela'a shiÿaxauolec qocho'oñic. Somayi haÿem hilochigui hico' haÿem naloqteetac. Qaq ena' na ÿi'enaqtac lqui'i. Saishet da ena'am da alota'a so ÿo'oqchigui shiÿaxauolec. Damayi saishet da ÿasouaxashet. Ca ñaq haÿem saisolqa vi'iyi, nache haÿem qaÿa'aloqchet. Nache so onolec da saÿaÿaten da se'enaxat so chiguiloxollipi nchileetauec qataq hinaata'a't.

Qaq nache haÿem samata'a so shiÿaxauolec eeta'am da naua ÿa'ai'te da ÿi'elaq. So shiÿaxauolec saq ena'am que'eca hisomtac da hualec yi tojlec alhua. Qo'ollaq ishet da setaqa, nache senat:

–¿Ta'ainco'?... ¿Negue't ca au'ottac ne'ena?

Qaq somayi qaltaq nqidaxatre'ec naua la'aqtaqa qataq ena'am ca sa dasaguettac:

–Au'enaxat ca qagueta...

Da ÿapogoñi ca nauanaqchec qataq chaqaic, nache saishet da sa qaipaguelec da qai'ot cam qaiÿaxanaique. Ca hime da ltaxaÿaxac, huaña nache sacoña haso ÿedaxanaxalate qataq so ÿedaxanaxat mayi huetangui na ÿoxoiqui. Nache tatchigui hiuel da ÿaqa'a ne'enapi saÿaÿaten ne'ena haÿem qaÿapaxaguene. Nache ico' salemataÿapec shinapega da haÿem sa saÿaÿaten da so'ot que'eca qonetapeguec. Da lasataxac somayi eeta':

–Na'aictaxa'. Au'enaxat ca qagueta.

Yi sa ÿauanapega da se'enaxat que'eca qagueta lqui'i, nache se'enaxat so chiguiloxolli hinata'a't . Hime, nache haÿem ÿi'elaqchet so shiÿaxauolec enapec:

Qaq ena' na ŷi'enaqtac lqui'i

–jA'ie!, ja'ie! Sa am samaxalec da au'enaxat que'eca chiguiloxolli hiuoxonañi ca qasoxonaxa. Na chiguiloxolli chaqaic, qataq hana qasoxonaxa nataqa'en. Seuen ca qagueta. Au'enaxat ca qagueta.

Nache se'enaqtaxan. Qaq so shiřaxauolec hilochigui so se'enaxattac. Qaq enac:

–jA'ie! Ne'ena qagueta sa no'on. Au'ot ca l-lla.

Hařem se'enaqtaxaattac. So ñauochaxaua machiguiñi da řalliguiichigui.

–Aumeten... Saishet da qagueta. Namayi huo'oi na lcoue.

Shi'iguelaxalec da so'ot se'eso ři'enaqtac.

Qalaxayi sa řaconguet ena'am soua hua'auchiyañi:

–Ne'ena řagueec da ři'axaiqui. Sepactaique ca qagueta da ñaq logodaic da nachaalataxac.

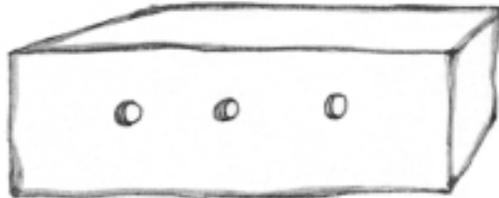

Qo'ollaxa mashi sachitata qataq mashi seřalapegue' da sařamaxaañi haso ñinotaxaqui. Nache so'otapec ne'ena ři'enaqtac.

Nache shinapega:

–Hana'ana laři'. Nache huetangui ca aupactaique qagueta.

Řataqta řoqta hařem ři'elaqchet ca sela'a ico' edoigui na lashic se'eso mayi ishet da nmit:

–Nacheda da shitapeguc. ¿Ne'ena qagueta peta'a ýagueec da qui'aqchaqaic?

–¿Ta'ainco'?

–Cha'ayi yi ima' cocho'olec na huetaigui...

–Nalotañi, nachiyi. Mashí am sami' so qagueta llalec cocho'olec.

Nache somayi namataña so ne'enaqtac:

–Saishet da ýoqta qapiolec... ¡Aumeten! Do'ochaañi...

Qaq eda da eetec co'olloxochiyi sauatton se'eso shiýaxauolec.

III

Seqalana'a da saýaýaten ca chigoqta'ague so shiýaxauolec. Qalota na nnataxanaxacpi qaq enamso' da sa ýaýajnegueta naua ýasataxaco. Huo'oi naua la'aqtaqa nasaxadeec mayi ýi'ot da nquictauec da sauattootac ca chigoqta'ague. Ca cheta'ague da hila'a hasom ýalamaqte huaýapec, nache haýem hinat:

–¿Negue't hana'ana?

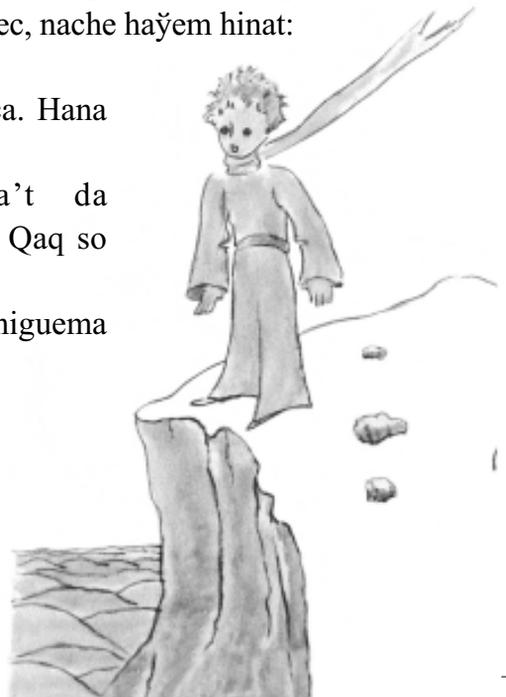
–Saishet da chochi camachaqca. Hana huaýapec. Maiche ýalamaqte.

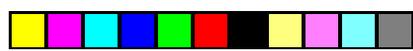
Nache haýem ñanomtela't da ñoxonnapiGUI da haýem saýotac. Qaq so shiýaxauolec nta'a haýem hinat:

–¿Eetec auanaañi, auachigaqshiguema na piguem?

–Aja'.

–¡Ah! ¡Huo'olyaq! ...

Nache huesoteec da daŷalliguiyi. Qaq haŷem sa saŷamaxaden. Haŷem sa saŷamaxaden da na shiŷaxauapi lashe da quauem souaigui.

Nache enapec sotai' shiŷaxauolec:

–¿Qache nataqa'en am auachigaqshiguema na piguem?
¿Qaq negue't huaqajñi hacam auachigoqta'a?

Nache saqaŷaloq da sela'a da le'edaxayec somayi, nache haŷem senat:

–¿Qaq am auachigaqa'a ca alhua l-lla?

Qalaxayi haŷem sa ŷasateguet, hiconnaxan na lqaic hichittac. Qaq somayi naloqteetapouc haso ŷalamaxaqte huaŷapec, nache enapec:

–Ena'amso' da saishet da qoŷoqta cam auachigaqa'a...

Nache ena'amso da huo'o da lo'ochaxa sa qaŷoqteec. Nache nqashiguem so huetaigui so loxoiqui qaguetolec, nache hilotalc eeta'am naq'en ca lsallaxa.

Qaq haŷem senat:

–¿Ca auachigaqa'ague, am shiŷaxauolec? ¿Hua'ague ca adma'? ¿Hua'ague ca 'anshetaique da ado'ogue nam ñiqaguetolec?

Qaq enapec:

–No'on hanam laŷi', hanam haŷem ai'anem. Hanamayi taiguet da lma' nam qaguetolec yi pe.

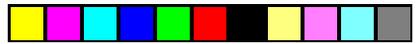
Qaq haŷem sasateguet:

–Nache eetec. Qaq da am ŷataqajlec, nache am sanem na lquet qataq haca lashe yaqto aucoñettac yi na'aq.

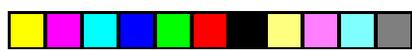
Hua'a yi'iyi, nache sa ŷaŷamaxaden sotai' shiŷaxauolec:

–¿Qaicoñedai'? ¿Yo'oqta qauem da adcuennataxa!

–Cha'ayi da sa aucoñedai' nache camachaqca ca taigue...

*So shiŷaxauolec nta'a
netalec haso huaqajñi B 612*

Qataq sotai' shiŷaxauolec nta'a qataq nque'elaxatta da daŷalliguiyi:

–¿Hua'ague ca anshetaique da taigue?

–Camachaqca hima'a't da ŷashectec...

Qaq so shiŷaxauolec nta'a haŷem ŷasateguet:

–Nache ena'am. Ńi ima' qapioñic, dam ŷashectec saishet da qoŷoqtegue ca taigue...

IV

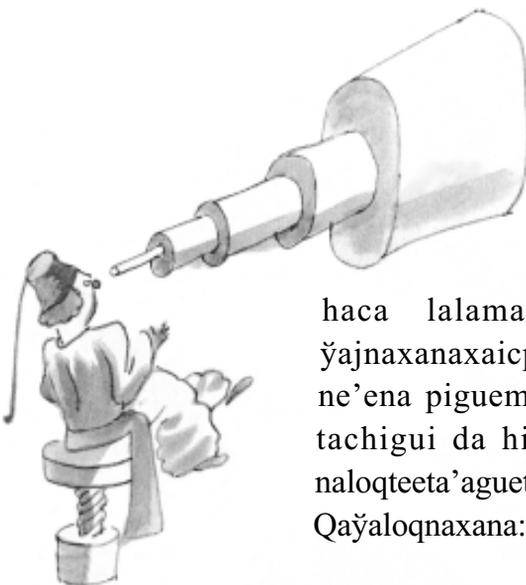
Nache dam dalaxaic da saŷaŷaten saishet da sochi deto. ¡Haca'aca huaqajñi mayi chigoqo'ot saishet da napactalec yi lcata'am ca noŷic!

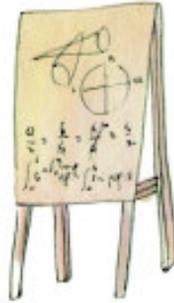
Saishet da ŷauo'o ca ŷi'aalaxa. Saŷateeta da huo'o hana'ana huaqajñipi mashi huo'o na le'enaxat: huo'o hana

Alhua, Júpiter, Marte, Venus. Qalaxayi huo'o hana laŷipi ŷataqta qapioñi da qailo'ot na piguem.

Sa qaila'a ŷoqo'oyi qaiuen da qaŷauota'a

haca lalamaqte nalloxoqui. Na ŷajnaxanaxaicpi mayi napaxaguetega ne'ena piguem, nache da huo'o hana tachigui da hilalec huaqajñi, nache naloqteeta'aguet sa ŷauo'o na le'enaxat. Qaŷaloqnaxana: "Haso huaqajñi 3251".

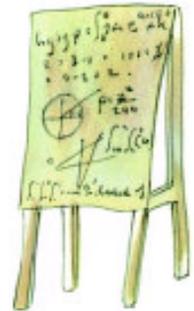
Haŷem saŷateeta
da se'eso shiŷaxauolec
nta'a chigoqo'ot haso
huaqajŷni B 612.

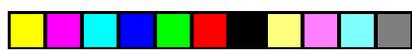
Hasa'aso huaqajŷni
onolec na'aq da
qaila'a, qaŷauota'a
haso nalloxوقي, vichigui se'eso vi'i 1909.
Qaq se'eso hilalec na'ague da Turki'a.
Se'eso ŷajnaxanaxaic ŷachaxan de'eda
lauanaqchec huaigui se'eso laponaxac ne'ena napaxaguetega
na huet'o'ot na piguem. Qalaxayi sa qai'amaqten souaxat da
no'otaxac. Na shiŷaxauapi ŷepi huo'o da maiche lataxac.

Huo'o so damaxasoxootac nta'a mayi ŷamaxalec se'eso
shiŷaxauapi hilotague', nache ŷauotaique da onolec que'eca
no'otaxac ena'am da no'otaxac ca Europeopi. Qaq que'eca
sa ŷalaq, nache taŷa'a da qaŷalauat. Se'eso ŷajnaxanaxaic
ltaq ŷachaxan de'eda lauanaqchec so vi'i 1920. Qalaxayi
mashi nadalaxat da no'otaxac, nache onaxaiqa se'esoua alogo.
Qaq se'eso na'aq enauac qai'amaqten.

Mashi qami' as'aqtaxanema de'eda no'onataxac haso
huaqajŷni B 612 qataq da mashi qami' sachaxanema da lcata,
nache souaxato' na ŷepi.
Ne'ena ŷepi nqopita da
laloqtenaxanaxac.

Qalaxayi da au'aqtaxanem
ca dalaxaic ŷauochaxaua,
nache qaica ca lqochoxo.
Qaica ca enac: ŷEetec da

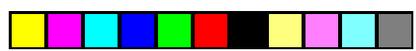
lavillaxac? ¿Negue't ca advillaxac? ¿Peta'a alapotaga'at na toxotoq? Ndoteec da lnataxanaxac: ¿Lcata vi'i am? ¿Lcate' caua adqaŷa't? ¿Am qapa'ata loqo' am sa desalli? ¿Lcata hañi laueque ca adta'a? Ndoteec de'eda, nache hipi'itaxaatega da am ŷauatton.

Da qonapega namayipi: “Huo'o ñi noŷic onaxaic. Selota'a touxadaiqa naua losoxoyi qataq huo'o hana nauoxo huetaiguilo naua nalloxوقي' qataq na qoto'pi huetalec na l-laq”. Sa ŷaŷaten negue'to' ca noŷic. Hiuen da yo'oqta qonapega na ŷepi: “Huo'o ñi noŷic qalaxayi qoŷoqteua”. Cheta'ague huo'o da lqochoxo qaq enac: “¿Saq onaxaicolec!”.

Da qonapegalo: “Dam huo'omshi huo'o da se'eso shiŷaxauolec nta'a ŷasouaxato' da yi'iyaqnataxan, qataq daŷalliguiyi, qataq da huotaique ca qagueta. Que'eca huotaique ca qagueta ŷi'ot da 'eesa”. Namayipi saishet da ŷoqta naxaŷaxateguet cam qoŷinapec. Qalaxayi da qonapec: “Haso huaqajñi B 612 nachaso haso chigoqo'ot so shiŷaxauolec nta'a”. Qome nache chita'ague am qaŷaŷateeteguet. Ne'ena ŷepi huo'o da maiche lataxac. Saishet da qaualemataŷai. Na ñaqpiolec hiuen da ŷaŷamadeeteguet da 'eesa lataxac na ŷepi.

Qalaxayi qomi' saŷaŷatenaqta da l-loxoc, nache llashoqtac da laloqnaxanaxac. Haŷem ñiqopita taxa da sa'axat nam na nqtaxacpi: “Huo'o se'eso shiŷaxauolec, que'eca lma' na'ague da piguem. Qaq somayi hiuen ca nauochaxaua...”. Qaq ne'enapi ŷaŷateeta da esa lataxac ico' ŷanagui da 'eesa.

Da qaitaxaŷaxan hana ŷede, nache sa saŷa'ŷamañe da sa hilaua'ague que'eca hitaxaŷaxan. Haŷem ŷaquicoqchet da sa'axa't ne'enaua secuennategueto. Mashí ŷoxoguelo soua

saisolqa vi'iyi qo'ollaxa da yi'iguelaq se'eso shiřaxauolec nta'a qataq so qagueta. Sa'axat enauac řaqto' sa secoua'ai. Da aucoua'ai ca anauochaxaua am řaquicoqchet. Saishet da enauac da huo'o ca nauochaxaua. Hařem ishet da řadalaxat da řataxac, nache shi'enaxattem ca shiřaxaua yi'i da ndoteec da laloqtenanaxac nřopita'. řoqo'oyi seshiinaxana na ředaxanaxatpi řotta'a't da lo'oxořaxac. Huo'o da lqalaic da avi'iguelaxaua da ne'enaqtanaxac. Mashu hařem yi'i, qo'olloxochiyi qaica ca dalaxaic da so'ot, ndoteec so chiguiloxolli ncheeletec qataq hinaata'a't. Que'eca yi'enaqtac saoutaique da shi'enaxatchigui que'eca řoqta 'eesa. Qalaxayi sa sařařaten da ishet da so'ot. So hua'auchiguiři, nache řařamaqchiguiři. Qalaxayi so l-lla mayi so'ot, nache sa nateneguet. řipe'en da lalogaxa. Ena na lqui'i so shiřaxauolec nta'a řagueec da logodaic, qaq na l-lla, nache saq aloc. Maiche řinattapiguela't eetec ca lo'oxořaxac na logo. Hařem ishet da sepe'enaxan na qalota lataxacpi. Hařem qauchoxodiři. Qalaxayi hařem huac ena'am na mashu řepi. Peta'a mashu hividot hařem da hiquedoxo.

V

Enauaque naua na'axa'te da huagui na, dalaxaic na sauatton yi alhua l-lla, yim sachigoqchiguiņa qataq dam řic-řaxac. Dam yi'axařaqchec, chego'chegue da sařařaten yim sa qa'icuen'nataga. So na'aq l-lla yi'axařaxac da lchic-řaxac na baobabpi.

Qaq nagui qaltaxa huo'o dam achec řim qaguetolec.

Cha'ayi so shiřaxauolec nta'a as'nchedapec da hařem hinat:

–¿Eesa da nam qaguetolepci chic hanam epaqpiole?

–Aja', 'eesa.

–Hua', no'on.

Sa sařajneguet da huo'o nař enec nam qaguetapiolec chectac nam huoesat. Qalaxayi sotai' shiřaxauolec nta'a enapec:

–¿Nataqa'en chic nam baobabpi?

So'ot řa'řataxadeta sotai' shiřaxauolec nta'a nam baobabpi saishet da epaqpiole, hana mayi epaq late'el, ena'am na atamnaxaqui. Qaq na'aictaxa da hanaga't haca qasoxonaxapi, qalaxayi saishet da ři'axasoxooři haca onole.

Da lcuennataxa haso qasoxonaxapi, nache ři'ot da dařalliguiyi so shiřaxauolec nta'a:

–Hua' qone' hiuen da hualec ři l-lla haca l-lla.

Nache řařaten da huo'o nam baobabpi mayi nagui da ltadaic, qalaxayi chigoqtegueto' da qapiolec.

–řocta. Nache eetec. ¿Qaq ta'ainco' na qaguetapiolec huotaique da chic na baobab qapiolecpi?

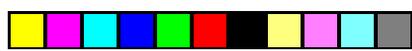
Nache sotai' shiřaxauolec nta'a hařem řasateguet:

“¿Negue't ca adnataxanaxac!”.

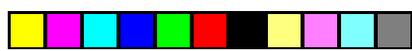
Nache sauo'o da řa'ařaxataxac řaqto' sařamaxaři dam lqalaic.

Nache en'am na alhua lařipi, ři'iyi alhua l-lla huo'o na auaqpi no'on qataq na qauem. Nache huo'o na hala no'on qataq qauem. Qalaxayi hanam hala' sa yo'oq.

Do'ocheta sac yo'o huetagui na alhua, maicheye acam
nlouec. Nache hua'a ncheleetashiguem, taŷo'ot na piguem.
Dam no'on, nache qaŷaxaŷa'a da ñaxat. Qaq dam qauem,
nache qanapoc. Huo'o hasom hala qauem yim alhua l-lla som
Ima' so shiŷaxauolec. Nache halapi haso baobab. Enauac yi
alhua himatalec hanam qauem hala. Qaq da sa qaiŷalapegue'
da qanapoc, nache himatalec yi alhua qaq nam lpa'a' ivida'a't.
Qaq yim alhua da qapiolec, nache ishet da dachipigui.

Qaltaq enapec sotai' shiřaxauolec nta'a: "Onolec da lataxac da hiuen da anařamaxatta". Da mashe am anachelta, nache 'auřo yim alhua l-lla. Auauo'o da anapogoshigempi nam nařashiguempiolec baobabpi. Dam no'onataxanaxac mayi qaitoxolec, qalaxayi saq halaq.

Huo'o so na'aq, nachi so shiřaxauolec nta'a hařem enapega da so'ot ca ři'enaqtac řaqto' sachaxana nam řaqpiolec yi ima'. Nache hařem enapega da huo'o ca na'aq, nache som ne'enaqtac huo'o ca naigui qom nqueuoshiguem namayipi. 'Eesa da huo'o yi na'aq sa řaqalan da qapa'ateelec yi no'onataxanaxac.

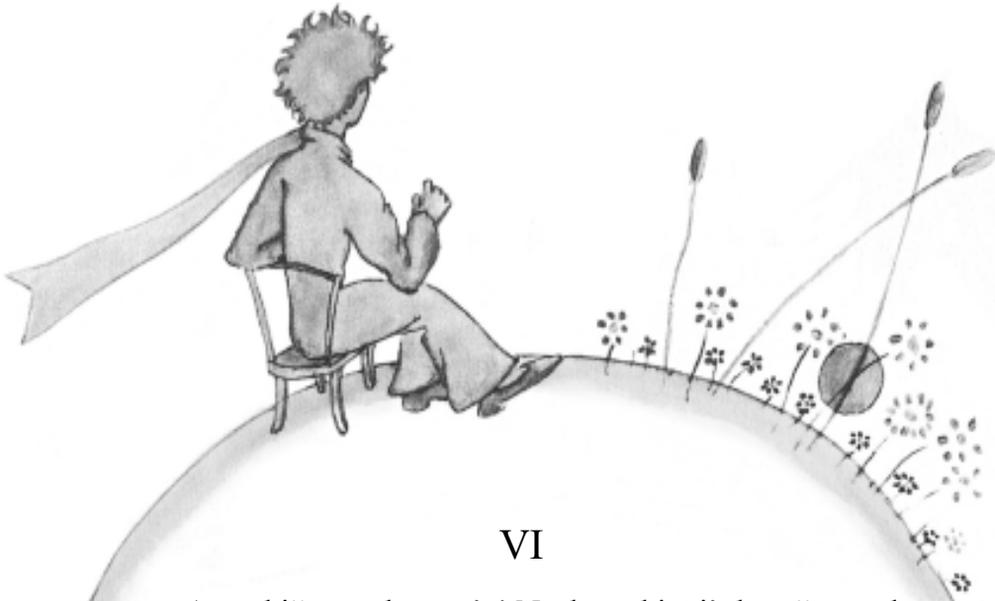
Qalaxayi da nachina baobabpi qalaq saq řit da huo'o da la'axa. Huo'o so na'aq sauana aso alhua l-lla netaņa som lauaic. So shiřaxaua řitraue'c soua treesole epaqole.

Nache chigoqchigui sotai' shiyaxauolec dam so'ot so ne'enaqtac yim alhua l-lla. Qanache shinapega nam řaqpiolecpi: –Řaqpiolecpi řmaxatchaxa qome nam baobabpi! Peta'a da huo'ocnaxa yi na'aq da ři onolec da nnattapegueta't: –řTa'ainco' da qaica que'eca l-lla ne'enaqtac amaqtaqaic hana'ana řiřiguishi da řataqta eeta'am ne'ena baobabpi? Da nasataxac saq halaq: Ca shi'enaxat na baobabpi, nache řnanomagueta da řiřalashiguem da seřalapegue'.

Baobabpi

VI

¡Am, shiřaxauolec nta'a! Nache nchittai' da sařateta da choxodaq da anachaalataxac. Sa lcoshi'igui da ndoteec da aume'eguet da ameten da lliguiņi da hinooņi haņi nala'. Qo'ollaxa hivideec soua cuatro na'axa'te, nache eda da dalaxaic sařařaten. Nache hařem qonapega:

–Ñiqopita da semeteetac haņi nala' da hinooņi. Qolaq, semetenaq haņi nala' da hinooņi...

–Qalaxayi ña cada'ac seuataxanaq ...

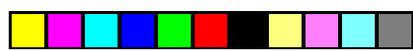
–¿Negue't ca seuataqa'a?

–Seuataqa'a da nayiichiguiņi haņi nala'.

So hua'auchiguiņi ico' huo'o da ad'aalaxa, qaq so sa lcoshe'egue, nachi auřalliguettac. Nache hařem qonapega:

–¿Sepi'itaxana da sotaņa yi maichi ima'!

Enauac qařařaten da yi Estados Unidos da hivita na'aq laiņi, nachi yi Francia chita'ague hinooņi haņi nala'.

Da saxaŷa taxa yi Francia, nache ishet taxa da semetenaq da hinexoŋi haŋi nala'. Da shinaqta. Yi qaŷoqta yi Francia. Cha'ayi qapi'ole aca alhua mayi qouetalec. Qaq am da anshitaique da nache aumeten da hinexooŋi haŋi nala', nache auacona so anso'onaxaqui ada, anqochenaxat nache chochi auqaua, nache avit'taa da aumeten ca inoxoochiguiŋa haŋi nala'.

–So onolec na'aq hivi' 43 da sauuaachigui da hinexooŋi haŋi nala'.

Lcopatom qaltaq enapec:

–Da huo'o da adaquicoxoq, nachi ico' ŷi'ot da am'machiguiŋi da hinexooŋi haŋi nala'...

–¿Se'eso na'aq can hivi' so 43 auuaachigui da hinexooŋi haŋi nala', caillayi huo da adaquicoxo?

So shiŷaxauolec nta'a sa ŷasat.

VII

So na'aq cinco qaltaxa shinapec ŋi'achec ŋitai' qaguetolec da sauatton dam saq cha'a nachaalaxataxac sotai' shiŷaxauolec nta'a. Sotai' shiŷaxauolec nta'a haŷem ŷi'elaqchit da haŷem hinat:

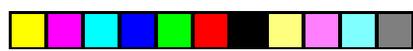
–Da ca qaguetolec chic hanam epaqpiole', nache nataqa'en chec hanam lauoxopi, ¿Nache eetec?

Qaq haŷem shinapega:

–Nam qaguetolec chic enauac na hilalec.

–¿Nam qaguetolec chic hanam le'pi?

–Aja'.

–¿Hua' qone' negue't ca naigui hanam le'pi?

Haÿem sa saÿaÿaten de'eda. Se'eso na'aq vi'ichigui da ÿoqta semela't da so'otac som capec naq'en hañi hinnotaxaqui. Qaltaq denataxan sotai' shiÿaxauolec nta'a:

–¿Negue't ca naigui hanam le'pi?

Sotai' mayolec saishet da hicoua'ai nam lnataxanaxacpi. Haÿem ñanomtaguet da ÿoqta 'eesa da seuelai' qaq sedo'oguet dam hua'auñi hucuennataxa:

–Hanam le'pi qaica cam naigui, nachi naigui da la'axa hadam lauoxo.

Qaq sotai' mayolec enapec:

–Hai', am sa sa'amaqten. Hanam lauoxo qaica ca la'añaxac, ÿataqta huesotta'ape. Hanam le'pi mayi nachana hanam chigaqaigui da la'añaxac. Nache hipi'itaxaatega da huo'o da lchec souaxat dam le'ÿaxac.

Qaica ca shenapec. Haÿem huo'o da hihuogoxoc dam sechigaxattapiguñi hanam legaxaiste som capec. Qaltaxa sotai' shiÿaxauolec nta'a sa ÿalemaxat yim hucuennataqhec:

–¿Qaq am au'amaqten hana lauoxo...?

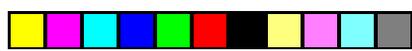
–¿Haÿem saishet! ¡Saishet! Qaica ca sa'amaqten. Haÿem sasateguet qalaxayi saishet da yo'oqta huo'o ca naigui naq'en. ¡Haÿem semelec nam sa dasaguettac!

Sotai' mayolec haÿem hilo'ot, nache hi'elaq, nache enapec:

–¿Nam sa dasaguettac! Da adtaxaÿaxac ena'am ca ÿepi. Enauac ÿalecapega't da adtaxaÿaxac saq ÿo'oxogue.

Sotai' shiÿaxauolec dalemata, nache ÿayigot som laue qovi, nache enapec:

–Sauatton yi alhua l-lla.
Huo'o ñi shiŷaxaua togaxadaic,
ŷauana taxa da ncoŷaxana haca
lauoxo, ŷauana taxa da hila'a
hacam huaqajñi, saishet taxa
dam ŷauotec cam negue'tca,
nachedata dam ŷi'otac
da laloqnaxanaxac. Nache
hima'a't yi na'aq ena'am am da
enapec: “Haŷem sa sasaguetac,
haŷem sa sasaguetac”.
Qaq damayi, nacheda da
ñi'oxonnaxac. Qalaxayi saishet
da shiŷaxaua. Ñimayi
cainado'o.

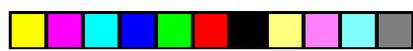
–¿Negue't ñe?

–Ñimayi cainado'o.

Sotai' mayolec napagaqteec
da layiloxo:

–Mashe saqaŷoqteguelo
naua vi'iyi da hanam lauoxopi
huo'o na le'pi. Eetai'toxo'
damayi qalaxayi ŷacteec naua
vi'iyi nam qaguetapiolec da
chectac hanam lauoxopi. Qaq
am adcuennataxac da qaica cam
naigui da qaŷaŷaten ta'ainco'
hanam lauoxopi da huo'o na
le'pi. Saishet da ŷoqta'a

ŷacteec sa dasaguettac ñi shiŷaxaua chaxadaic qataq togxadaic. Nache da huo'o haca alhua da netalec haca oonole lauoxo qaq so qaguetolec ishet da chic... ¿Saishet peta'a da sa dasaguettac?

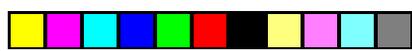
So shiŷaxauolec nta'a ntogüec qalaxayi queta dam ltaxaŷaxac:

–Qaq da huo'o ca ŷauoteec hada lauoxo qalaq machiguiñi da hilota'a hadamayi... Qalaxayi da sotai' qaguetolec da chic hadatai' lauoxo, nache ena'am da naigui da 'om enauac hana huaqajñipi. ¿Qaq da damayi saishet da no'on ca naigui?

Nache vi'iguet da ltaxaŷaxac. Nque'elaxatta da nŷin so mashe pe. Nache haŷem sasaqteec so ŷi'onataxanaxatpi. Nache saq shictaxa da na ŷaquip huo'ochaq camachaqca l-lla, da seleu qalqo' yicaltauec. Yim ña'alhua huo'o ñitai' ŷale'olec da haŷem hiuen da secochaq. Nache sacoosop, nache ñipottapiguiñi, nache shitoxo': –Hadam lauoxo dam am auauotec qaica ca negue't ca lchec talec. Sauo'o ca ŷi'enaqtac lmiguishic ñetai' qaguetolec. Nataq'en sauo'o ca ŷi'enaqta laŷi' hañim anauoxo.

VIII

Pasa'a sauatton hasa'aso lauoxo. Que'eca alhua mayi chigaqshiguemec so shiŷaxauolec nta'a huo'o hana'ana lauoxo qaica da ŷoqta lli'oxoyic. Da nte'eta, nache dasovi, qaq da hivitta'a yi pe, nache deqaxaŷañi. Qalaxayi haso l-lla lauoxo chochi ñaxat qalaxayi sa qaŷaŷaten que'eca chigaqa'ague. So shiŷaxauolec nta'a hilotague' hasa'aso

nauoxo. Huo'o so na'aq hivita da laloqo' da dasovi. So shiřaxauolec nta'a řanaigui da ico' lauanaqchec. Haso lauoxo maiche řoiquetac da hilaique que'eca lo'oxořaxac. Huotaique da qai'aalac de'eda lyac-řaxac. ;Hajaap! ;Hasomayi ři'oxonnaxai! Qaq huo'o so nte'etom, ca nnoxoshiguem haři nala', nache ime nache nachagan:

–Řaq chita'ague řilouec... Řaq saxanaxa řitaguiři...

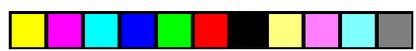
So shiřaxauolec nta'a sa nalo'oguet de'eda la'alaxa. Nache enapega:

–;Onaxaale am!

–; 'Eesa? Řanaquitçigueme' haři nala'...

So shiřaxauolec nta'a řauatton da řoqta ři'oxonnaxai. Qalaxayi onaxaale.

–Haÿem aucuennata’a qome cha’ayi mashi laloqo’ que’eca qadÿoc. Iшет da aucuennata’a haÿem. Enac hasomayi.

So shiÿaxauolec nta’a sa ÿaÿaten ca eetec. Nache ÿiguena’a haso ‘etaxat laÿi’. Hime, nache hicodelec haso lauoxo.

So na’aq ÿi’axatta’pe soua cuatrolqa le’. Nache hasomayi enac:

–Mashi ishet da hanac na quiyocpi nachitac da la’añaxac.

–ÿi’iyi ima’ qaica na quiyoc –enac so shiÿaxauolec nta’a. Cha’ayi na quiyoc saq chic hana huoue.

–Haÿem saishet da haÿem huoue –enac haso lauoxo.

–Haÿem auchoxoden...

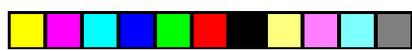
–Saq shi’iÿa na quiyoc, qalaxayi shi’iÿa na la’at. ¿Huo’o ca adapoxonaxat ÿaqto’ ñapogoña?

“Ñi’itego’ na chochaq la’at... Saq lhuenecolec hana nanguishipi... Hilochigui so shiÿaxauolec nta’a. Nateugalo hanamayi...”

–Da pe, nache sootaigui haca la’at laÿi’. Ne’ena huo’o na latomaxa. Eda quedom da sachigaqa’ague...

Qaq vi’iiteguet. Choche hanac e’etaam ala’. Qaica ca l-lla ÿauana. Nache hanac da la’aloxo.

Nache chochi dasocnata:

–¿Huo’o que’eca adapoxonaxat?

–Selaique taxa. Qalaxayi ña haým aunattac...

So shiřaxauolec nta’a huo’o da lhualaxavic cha’ayi nqopita. Qalaxayi huo’o da lqolectaxanaxac. Nache somayi tateguelo.

“Saishet taxa da ña’axařaxana”, enac so na’aq so shiřaxauolec nta’a, “saishet da qan’axařaxana hana lauoxo. Ndotec da qaimeten qataq qařaviguini da laitaxařaxac mayi hama”. “Qalaxayi sa seshet da sařařaten. Hiuen taxa da ‘auuaxaañi analoqten da lataxac. Saishet taxa da nauec haým naua la’aqtaqa. ¡Saishet taxa da na’axařaxana! Hana nauoxopi saq ñagat na lanatepci. Co’olloxochiyi ñaq haým nsoqolec sa sařařaten da sauotec hasomayi”.

IX

Da dataueguesop yi na'alhua so shiřaxauolec nta'a řoqopitaxanapec da lařoxoc na cořopi no'onaxalec. Quetoigui so nte'eta da hiřo' hasom na'alhua. Hichittac da nqat nam lte nam nachipiaxatshiguem na nodec. Huo'oi řiua doosolqa lma'te naua nachipiaxatshiguem na nodec. Taiguat dam qařapaxařaqtaxangui na nallic.

So shiřaxauolec nta'a nataqa'en napogoshiguem nam pa'ateec llaxataxa nam baobabpi. Lcuennataxa da saq ři'eguelaxa yi na'alhua. Som pa'ateec da hicodelec haso lauoxo, nache vichigui da hanac da nořin.

–Hashec –enapega so lauoxo.

Qalaxayi haso lauoxo sa řasat.

–Hashec –ři'iguelaxalec sotai' shiřaxauolec nta'a.

Haso lauoxo dasocnata. Qalaxayi higatai' da nasognatato.

–Hařem itaxaloxoi –enapec haso lauoxo– hařem auchoxoden. Auacona da 'am machiguiři.

So shiřaxauolec nta'a ři'elaqchet da haso lauoxo qaica da řauo'o ca lvidaqtaxanaxac. Sa řařaten da che'eto da ndoteec dam lamaic.

–Aja', 'eesa da am sauotec –enapec haso lauoxo. Anmitaique da 'am machiguiři, auaxařa'a hanam nhuaxana, mashe sa seuen.

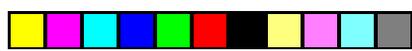
–¿Qaq na la'at?

–Mashe qaica dam hařem nasognatato. Na la'at yi pe, nachina na hařem no'onaxat, hařem lauoxo.

Hichittac da nqat nam lte nam nachipiaxatshiguem na nodec

–¿Qalaxayi nam shiguiŷacpi?

–Aja', ñishetaique da sauatton ca toxotoqpi, qaq ŷoqo'oyi hiuen da lliuen'a na qochelpi. ¡Yo'oqta da huo'o da lyac! ¿Cha'ayi negue't ca haŷem namaqtega? Am qoŷoqta qaq haŷem hegatai' da shi'iŷa cam shiguiŷac chaqaic. Huo'o na maiche ŷalamaqa'ate hinnache. Nache ŷachaxan naua cuatrolqa le'. Qanache enapec: ¡Higatai' da qoueta na'a! Haŷem 'auayiloqchet. Da 'anshetaique qojec, nache qojec!

Cha'ayi hadamayi huotaique da sa qaŷauangui da noŷiitac. Hada lauoxo ŷataqta ñi'oxonnaxai.

X

So shiŷaxauolec nta'a qo'ollaq hivishiguema yi lma' hasopi huqajñipi 325, 326, 327, 328, 329 qataq 330. Nache

tachiguiña da namaqtegallo da hilotaique ca ýi'ot qaltaq ca ýaýaten.

Haso hua'auchiguiñi neta'a so nta'a mayi hilotague' yi'iyi lma'. Qaq se'eso nta'a so lpo' touaxadaic qataq qovi, nso'otangui haso nso'onaxaqui, qaica ca ýoqta lli'oxoyic qalaxayi ltadaic da la'amaqchec.

–¡Ena na ýamaxashec! –enapeco' se'eso nta'a qo'ollaxa hila'a so shiýaxauolec nta'a.

Qaq so shiýaxauolec nta'a nnattapeguela't:

–¿Chi isheto' da haýem ýauatton yi sa ýauanapega da haýem hila'a?

Cha'ayi ne'ena nta'alpi ýanaigui da namaxashecpi enauac na shiýaxauapi.

–Ña anquigueuo ýaqto am selotot –enapeco' so nta'a lachiguiñi da hilalec so lamaxashec.

So shiýaxauolec nta'a hilotapiguiñi, hilotaique que'eca nso'onqa'. Qalaxayi so lpo' so nta'a ýapotalec enauac haso'aso alhua'. Nache somayi nachattañi, nasamñi qataq datotac.

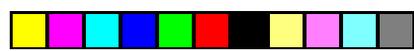
–Da auatato'ot ne'ena nta'a, nache sa ýaýamaxañi da auatotac –enapeco' so nta'a– saishet da qonetec de'eda.

–Sa seshet da lliuenguet –enac so shiýaxauolec nta'a– ñaq saxanaxa so'oche cha'ayi qaýoqtegue de'eda sachigaqa'ague ...

–Hua', am samaxalec da auato. Cha lcata vi'i da sa sela'a ca datotac. ¡Auato ltaxa!

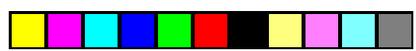
–Saishet, sa'ac... –ntogues so shiýaxauolec nta'a.

Huaña, nache dalemata so nta'a cha'ayi huotaique da hipachigui da lamaxasoxonaxac.

Qaltaq saishet da lhuenaa ca sa na'axaŷaxan. Qalaxayi somayi ŷoqta soxodaic. Qaq de'eda lamaxasoxonaxac saq taŷacda'. "Da samaq ca itaua da ñigui ca qoŷo, qaq da sa ŷalaq, nache sa lasouaxashet. Haŷem mayi ŷasouaxashet qome".

–¿Ishet da ñiso'ooñi? So shiřaxauolec nta'a huo'o da lcoxo qo'ollaxa denataxan.

–Aja'. Am samaxalec da anso'ooñi –enac so nta'a–. Nache řasaxague da laři' so lalamaxat lapo' řaqataxaatapigui' huotaique da nso'onqa' so shiřaxauolec nta'a.

So shiřaxauolec nta'a huo'o da la'aalaxa. Haso'aso alhua řataqta qapiole.

–Am nta'a, am ñachoxodeetot da am senat...

–Am samaxalec da hařem aunat –enac so nta'a.

–¿Negue't cam aulotague'?

–Enauac –enac somayi.

–¿Enauac?

Nache so nta'a řachaxanem enauac nam řotta'a't lauodeuapi alhua qataq hana huaqajñipi.

–¿Enauac na'api? –enac so shiřaxauolec nta'a.

–Enauac na'api –enac so nta'a.

–¿Qaq hana huaqajñipi peta'a am řalaxaguet?

–Aja', nache eetec –enac so nta'a– pasa'a da řalaq. Sa isheth da lliuen'a da hařem sa řalaxaguet.

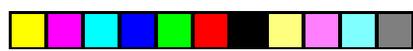
So shiřaxauolec nta'a ři'aalac de'eda na'añaxac. ¿Da hueto'ot taxa que'eca la'añaxac somayi, nache qalota taxa da řauaachigui da hinooñi hañi nala' yi onolec na'aq! Nache iřaxanaique que'eca nqouaxaa:

–Sauotaique semeten da hinooñi hañi nala'... Auamaxalec hañi nala' da hinooñi.

–Da samaxalec ca itaua da ñigui ca qořo, da sa řalaq, ¿negue't lasouaxashet, somayi huo'otaq hařem?

–Am –enac so shiřaxauolec nta'a.

–Aja'. Qaiqajlec ñi onolec da ři'ot cam nalotaua'a. Hařem

qaŷalaxaguet cha'ayi ne'ena ŷamaxasoxonaxacpi saq taŷacda'.

–Qaq que'eca ñi havit ¿ca lagui? –enac so shiŷaxauolec nta'a.

–Ñaxa, am sachaxanem qome. Haŷem seuata'a da hivita ca laloxoqui.

–¿Chaq lagui da hivita?

So nta'a himeten haso lmalate ne'enua na'axa'te:

–Qomele qaŷata'ague na pe.

Nache so shiŷaxauolec nta'a dato. Somayi mashi nhual.

–Qaica ca so'ot ne'ena –enac–. ¡Haŷem mashi ashic!

–Saq qojec –enapec so nta'a huo'o da ñoxonnaxac da huo'o so lamaxashec–. ¡Saq qojec, am sanem ca ado'onataxanaxac ama'qtaq!

–¿Negue't ca ŷo'onataxanaxac ama'qtaq?

–Qomye... ¡Da anmit enauacna!

–¡Qaica ca ishet da qanmit!

–Sa qaŷaŷaten –enapec so nta'a–. Saxanaxa da seqolelec na ñaalhua. Haŷem yaxaiqui, qaica ca ldaqa' haca ñenotaxaqui yataqta ñasamisop da hiquehuoxot.

–¡ŷaq! Haŷem mashe semetetac da qaica ca hueta'a de'eda laŷe ana'ana alhua –enapec so shiŷaxauolec nta'a.

–Maiche am anmijla't qome –enac so nta'a– eda da ŷoqta halaqaic. Huo'o da lqalaic da maiche nmijla't ñi onolec. Da auañoxot de'eda, nache auvi' ca ŷajnaxanaxaic.

–Haŷem ishet da ñimijla't da camachaqca ca soota'ague. Saishet da hiuen da sota'a ne'ena.

–¡Que'etec com! –enapec so nta'a–. Eeta'am da huo'o ca huetague na'ana alhua haca chegoxonaxa ŷaxaina. Sa'aqtexa

da pe. Išet da anmit haca chegoxonaxa ýaxaina. Huo'ó yi huaña da qonapaga da ahualahuat. Nache eetec, da nachalataxac maiche oiquetac ca nmitaguec. Qalaxayi huo'ó yi huaña da achoxoden ýaqto' nache e'etai' chaaye chaqasota.

–Haýem sa saýamaxaden da shenapaga da salahuat – enapec so shiýaxauolec nta'a–. Haýem ashic.

–A'ie –enac so nta'a.

Qalaxayi so shiýaxauolec nta'a himetou da naýamaxataxac. Sa ýauo'ó ca nque'ejnaxac so nta'a cha'ayi mashi ýaxaiquiolec:

–Am, nta'a, da ahuahuoetaique da am qayalaxaguet haýem ami' ca adamaxasoxonaxac maye huo'ó na naigui. Saloqnaxana da haýem qonapaga da saqaýaloq da ashec. Eeta'am da mashe hivita yelaloqo'...

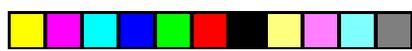
Nache so nta'a sa ýasat. So shiýaxauolec nta'a cada'ac dehuataganapec ime nache jec.

Nache so nta'a enac:

–Am ýamaxashec.

Naua laqtaqa so nta'a ýaguec da damaxasoxona'ape.

“Na ýepi ýoxosa'a da lataxac –eda da la'aqtac so shiýaxauolec nta'a qo'ollaq mashi quetac”.

XI

Yi hua'auñi alhua l-lla netaña so ñi'oxonnaxaic. Qo'ollaq hilaguet sotai' shiřaxauolec nta'a, nache som ñi'oxonnaxaic nqaqaañi:

–¡Ena' hařem nařa'a da hařem řoxoden!

Cha'ayi nam ñi'oxonnaxaic na lařipi shiřaxauapi ři'ot da eetega da qařoxodetac. Nache so shiřaxauolec nta'a hiquin, nache enapec: “Hanam anado'o řataqta leguemaxai”.

Nache enapec so ñi'oxonnaxaic:

–Hana ñado'o hiquinaxanaqte da huo'o na siquin. Nete'huoyi da qaica ca nateguena'a.

–Nache eetec –enapec sotai' shiřaxauolec nta'a mayi řauota'a sa řařaten.

Nache so ñi'oxonnaxaic huo'o da lqataxac:

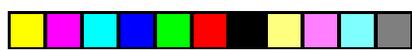
–Auaxana't na adhuaxayi, na l-lla qaltaq na l-lla.

Qaq so shiřaxauolec nta'a maiche decuennataxaataco': “Ne'ena ři'oqta machiguiñi saq ena'am so ñamaqtaxa so nta'a”. Nache ři'iguelaxalec da hiuaxana't na lhuaxayi na l-lla qaltaq na l-lla. Qaq som ñi'oxonnaxaic řaashiguem haso nado'o da qaltaq dequinagan.

Nache so shiřaxauolec nta'a nhuala da lamet. Nache inat:

–¡Ca eetec da ishet da naañi qanqa'en hada ado'o?

Qalaxayi so ñi'oxonnaxaic sařařajneguet da nntaxanaxac. Cha'ayi nam ñi'oxonnaxaic ndotec da řařaten da ñi'oxonnataguec. Nache so ñi'oxonnaxaic hinat sotai'

shiŷaxauolec nta'a:

–¿Peta'a 'eesa da haŷem
aua'alaatapeguc?

–¿Negue't ca naigui da
qaŷa'alaatapeguc?

Qaq so ñi'oxonnaxaic
ŷasateguet:

–Qaŷalaatapeguc naigui
da haŷem onaxaic, no'on da
da ñi'otaxac, qataq da qalota
hana haŷom qataq qaica ca
l-lla shina'am ŷajnaxanaxaic
huetalec hana alhua.

Enapec sotai'
shiŷaxauolec nta'a:

–¿Qalaxayi da am onolec
da qoueta'a hana na'alhua!

Nache enapec so
ñi'oxonnaxaic nache ena'am:

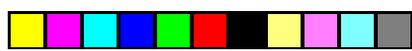
–¿Nache ena'am ñaq
haŷem aua'alac!

Nache enapec so
shiŷaxauolec nta'a:

–Am sa'alaq, qalaxayi:
¿Negue't ca chigaqaigui?

Nache so shiŷaxauolec
nta'a jec da maiche enapec:
“Na ŷepi ŷataqta
leguemaxaicpi”.

XII

Qo'ollaq hivita haso l-lla huaqajñi, nache natenalec so ýale nýomaxaic. Qaq de'eda namaxasoxoc saq aloc, qalaxayi so shiýaxauolec nta'a ýaquicoqchet.

–¿Negue't ca au'ottac ne'ena? So shiýaxauolec nta'a hinat so nýomaxaic. Qaq so nýomaxaic ýi'imaqtom hana lñihuapi huaxaýa't. Huo'o hana nlaqchigui qataq huo'o hana qui'itchigui.

–Ñiñomtac –enac so nýomaxaic.

–¿Ta'ainco' yi anýomtac?

–Qomyi ýaqto' seco'huai qaica ca taigui hiuel –enac so nýomaxaic.

–¿Negue't ca autaique aucoua'ai? So shiýaxauolec nta'a hanac da hichoxideetac somayi.

–Seuen da secoua'ai da ýicoxo –enac se'eso nýomaxaic.
Nache naqñi.

–¿Negue't ca ancoqtaique?

–Qomyi souaxat da ñiýomaxac.

So shiýaxauolec nta'a nache nquigueec.

Na ýepi ýoxosa'a da lataxac, eda da la'aqtac so shiýaxauolec nta'a qo'ollaq mashi queta.

XIII

Ca hivishiguema haso l-lla alhua, nache natenalec so ýale mayi lo'o da menaxac. Qalaq somayi himela't.

–La' ýeqaýolec –enac so shiýaxauolec nta'a– om na adashiidec.

Qalaxayi somayi sa ýoqocha'a so namaxasoxoic, himelec da laloqnaxanaxac.

–3+2=5, 5+7=12, 12+3=15, la'. 15+7=22, 22+6=28. Qaica ca hidaqa da se'edaxatoigui na ýashiidec. 26+5=31 ;Co'! Hivi': 501.622.731.

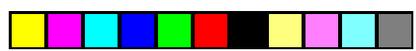
–¿Negue't haca 500.000.000?

–¿Hega'! ¿Nache eetai'naxa da qouetai' na? Ýapac na ýi'onatac. Haýem sa sasaguettac.

–¿Negue't haca 500.000.000? –ltaq enac so shiýaxauolec nta'a.

So lo'o da menaxac namatashiguem:

–Haýem mashi 54 vi'i da so'otalec hana'ana alhua. Mashi hivi' treesole da haýem sa qaýalemaxat. So hua'auchiguiñi, nache haýem talec so te'esaq lalaxat huo'o chigoqta'ague.

Nache haÿem hisomaxanaqchit se'eso ñaloqteetega't. So l-lla qalaq qo'ollaq haÿem nvitot se'eso ÿalolaxa. Haÿem ÿasouaxat yi sa sedadai'. Qaica ca hidaqa da huo'o ca l-lla so'ot. Haÿem sa sasaguettac. Qaq da pa'ateec... ¡Nagui!
¡Nache am!

–¿Negue't haca 500.000.000?

So lo'o da menaxac noma da qaica ca naquitaxac da huo'o que'eca nlagaxayic.

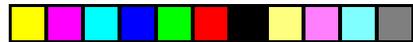
–Enauac na saqalota ÿotta'a't netashiguema na piguem.

–¿Peta'a lotaxañipi?

–A'ie. Namayipi qashilectapiguiñi.

–¿Peta'a te'esaq lalaxatpi?

–iA’ie, ap! Namayipi qovižalec, ishet da dashiuec naqa’en na hualaicpi. Qalaxayi hažem sa sasaguetac. Qaica ca idaqa da ñi’itaxaloqchin.

–iQachi huaqajñipi!

–Aja’. Huaqajñipi.

–iNegue’t ca auahuotaique hana huaqajñipi?

–iNegue’t ca so’ot?

–Aja’.

–Qaica ca maichi žalamaqtepi.

–Hažem sahuachigui da huo’o so nta’a...

–Na nta’alpi mayi hilotague’ ca shižaxauapi qaica ca lalamaxat. Ndotec da nalamaqte da lamaxasoxonaxac. Saq ena’a’t.

–iNegue’to ca naigui yi qonapec adalamaqtepi hanamayipi?

–Qomyi sauotaique da huo’o ca isallaxa.

–iNegue’to ca naigui da am sallaxanec?

–Qomye naigui da seshiinaxana ca laže huaqajñipi.

“Ne’ena –enac da lcuennataxa so shižaxauolec nta’a– da lcuennataxa eeta’am ca taxaic”.

So shižaxauolec nta’a yi nache eetai’naxa da denataxaatac:

–iCa eetec da žaqto’ huo’o haca nalamaqtepi huaqajñipi?

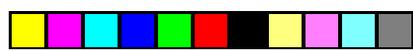
–iNegue’t ca lalamaqtepi?

–Sa sažayaten, qaica ca lalamacte.

–Qomoxochictaxa qone’ hažem žalamaqtepi. Cha’ayi hažem sa’auñi da hicuennataxa.

–iNalotaua’a peta’a da ndotec da adcuennataxa?

–Aja’. Da aulalec ca no’on coma’ da saqca ca lalamaxat nache ahuo’o adalamaxat. Da aulalec haca lcomadaxalate da

saqca ca lalamaqte nache ahuo' o adalamaqte. Da ahua' auñe da huo' o ca adcuennataxac, ahua' na nache adalamaxat. Hañem yalamaqte hana huaqajnipi chaaye ýahuana da huo' o ca hua' auñe eeta' am hañem, da huotaique lalamaqte.

–Ýoqta 'eesa –enac so shiýaxauolec nta'a– ¿Negue't ca auahuotaique hana huaqajñipi?

–Qomyi selotague' hanamayipi. Ñaloqten qaq hime nache ýoltaxa ñaloqten. Huo' o da lqalaic. Qalaxayi hañem sa sasaguettac.

So shiýaxauolec nta'a naloqteetac so lo' o da menaxac. Da lcuennataxa so shiýaxauolec nta'a huaýoqteec, npe'enguet da lcuennataxa so lo' o da menaxac.

Enac so shiýaxauolec nta'a:

–Hañem huo' o hana lauoxo da sishet sepelec. Qalaxayi jam saishet da ishet da 'aupelec hana huaqajñipi!

–Saichet, qalaxayi sishet da sepatanaigui hañi Banco.

–¿Negue't ca naigui de'eda?

–Naigui da shedelec catai' nedaxanaxala' ca lcata hana ñehuaqajñipi. Ime nache llapaxa'at qanache soxotoigui haca laýi'.

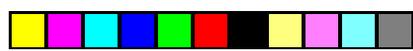
–¿Nachaqdata?

–Nalotañi.

“Huo' o da ñemejnaxa –enac da lcuennataxa so shiýaxauolec nta'a–. Huo' o da lyac qalaxayi saq en”.

Enac so shiýaxauolec nta'a:

–Hañem huo' o haso ýanguishi mayi huo' o hana lauoxo. Sa secoua' ai da sepettalec naxa yi na' aq. Nataqa' en huo' oi soua treesole qaýoqotchiguemque comadelguete mayi

ŷalamaqtel. Somayi huetaigui na nodec. Sa secoua'aisalo naxa da sequeloigui. Haŷem hiuen haso nauoxo qataq soua qasoxonaxayi. Am saq hiuen hana huaqajñipi...

So shiŷaxaua mayi lo'o da menaxac, 'ihue'taique ca la'aqtac. Nache so shiŷaxauolec nta'a jec.

Na ŷepi ŷoxosa'a da lataxac, eda da la'aqtac so shiŷaxauolec nta'a qo'ollaq ñaq queta da llic-ŷaxac.

XIV

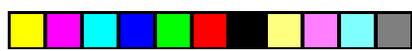
Qaq so shiŷaxaua jec, nqo'ona haso l-lla alhua, nache ŷataqta nhuala'a da lataxac. Hasa'aso l-lla alhua saq ena'am haso laŷepi mayi mashi hime da hueta'a, cha'ayi hasomayi qocho'oñi. Nalotalec haso onole ncoŷadaxanaxaqui qataq so shiŷaxaua coŷadaxanaxaqui lo'o. So shiŷaxauolec nta'a hipa'axaatauo da la'aqtac:

–So coŷadaxanaxaqui lo'o ico' da ŷoxosa'a, qalaxayi saq ena'am so nta'a huo'otaq so ñi'oxonnaxaic huo'otaq so lo'o da menaxac huo'otaq so nŷomaxaic. Cha'ayi da lo'onataxanaxac huo'o da naigui. Somayi da ŷi'edaxatoigui haso coŷadaxanaxaqui, nache ena'am da dalaxai haca huaqajñi loqo' haca lauoxo. Da ŷo'omaxat haso coŷadaxanaxaqui, nache ŷi'ochaqchit haso lauoxo loqo' haso huaqajñi.

So shiŷaxauolec nta'a qo'ollaq nauane' so coŷadaxanaxaqui lo'o, nache hua'auñi iquin:

–La' ŷeqaŷolec. ¿Ta'ainco' yi aualamat hana coŷadaxanaxaqui?

–Nache aloic. La' ŷeqaŷolec –enac so coŷadaxanaxaqui lo'o.

–¿Eetec ca aloic?

–Qomyi qaŷalamat hana coŷadaxanaxaqui. Nale'en. Ÿolta ŷi'edaxatoigui haso coŷadaxanaxaqui.

–¿Ta'ainec da ŷolta au'edaxatoigui?

–Nache aloic.

–Ÿoqta sa saŷajnguet –enac so shiŷaxauolec nta'a.

–Sa ipacaique da auaŷateeteguet. Da aloic, nache aloic. La'. Hime lta ŷalamat haso coŷadaxanaxaqui.

Hime, nache nqatchiguem so ncopaq llalec, nache ŷaqaxaŷaxat na latap.

–Mashi yasamni da ŷi'onataxanaxac. Saq ena'am qo'olloxochiyi, yi yo'oxoŷi salamat, qataq yi pe lta se'edaxatoigui. Nache da na'aq ishet da niimateec, qataq yi pe ishet da so'ochi...

–¿Ta'ainco'? ¿Dalaxaic da aloic?

–A'ie', saishet. Qomyi nagui naua vi'iyi sa hilaua'aguelo qalaxayi da aloic niŷaq eetalec. Nagui ŷoqta qaica ca hidaqa' qataq ca niŷmataqa'. Cha'ayi da sochi semat da se'edaxatoigui qataq 'ena na yoxoŷi qaltaq salamat haso coŷadaxanaxaqui, nache ŷi'ada't de'eda aloic.

–¿Chaq ta'ainco' yi ŷoxosa'a da aloic? ;Yi ne'ena adma' yi na'aq saishet da ŷaqa'a da lataxac ca l-lla na'aq!

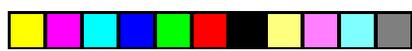
–Qaica ca ŷoxosa'a –enac so coŷadaxanaxaqui lo'o– cha'ayi mashi ŷoxogue so onolec ca'agoxoic da niŷaqtaxanaqtega't.

–¿Onolec ca'agoxoic mashi ŷoxogue?

–Aja'. Mashi ŷoxogue so onolec ca'agoxoic. Nale'en – enac so coŷadaxanaxaqui lo'o. Nache i'edaxatoigui haso coŷadaxanaxaqui.

Mashi yasamñi da ýi'onataxanax

So shiŷaxauolec nta'a yamata'a so coŷadaxanaxaqui lo'o. So shiŷaxauolec nta'a nmeten coŷadaxanaxaqui lo'o chaaye ipaquejlec da lo'onataxanaxac. Tachegue lahuel da ca'attague' da hinoxooŷi haŷi nala' nqochenaxatta haso nsoonaxaqui. Ca nache so shiŷaxauolec nta'a huotaique da hitauan so nauochaxaua:

–Huo'o da saŷaŷaten lataxac, nache ishet da huo'o ca adaqa'a qataq anmataqa' qome...

–Nacheda da shiitapeguec qalaq –enac so coŷadaxanaxaqui lo'o.

So shiŷaxauolec nta'a enac:

–Na adalamaqte alhua ŷapac qapi'ole, nache da saqaŷoxoda da auaqaua, nache avideec taxa da anchitta da adqueuoxoc, nache anauane' da logodaic yi na'aq.

–Haŷem sa ŷemeten da sequehuotapigui. Cha'ayi haŷem ŷemeten da ishet da so'ocheta.

–Qalqo'om ca shiiteco' taxa –enac so shiŷaxauolec nta'a.

–Qalqo'om ca shietec –enac so coŷadaxanaxaqui lo'o–. La'. Yalamat haso lqoyodaxanaxaqui.

“Somayi nachena na lootanec na laŷepi, so nta'a, so ŷnoxonnaxaic, so nŷomaxaic, so lo'o da menaxac. Qalaxayi nachaqsoa da eeta'am da naŷamaqtacha'aye chaqsota da ŷottac ca salalamaxat” –enac da lcuennataxa so shiŷaxauolec nta'a can queta da llecŷaxac.

Qaq so shiŷaxauolec nta'a chochi decovi qaltaq daquico, nache enac:

–Chaqsoa, peta'a ishet taxa da ŷnauochaxaua. Cha'ayi souaxato' yi ne'ena alhua ŷapac cocho'olec qaltaq saŷateeta da qaica ca ndaqa'.

So shiŷaxauolec nta'a nchoxot da daquicotague' haso alhua cha'ayi ishet da ŷauaachigui da qalota hinooŷni haŷni nala', ŷyi onolec na'aq!

XV

Chaxan she'egue' da ivida' haso l-lla alhua. Qaq hasomayi yoqto' qaloqlec. Qaq hasomayi hueta'a so onolec ŷi'axaiquilec dedaxaatac qataq soua lede late'el.

–Ŋa aumeten hua'... ŷA'ena na nmitaxanaxanec! –somayi can hila'a so shiŷaxauolec, nache ŷi'alaq.

Nache so shiŷaxauolec nta'a nso'oolec so huetalec haso nede.

–ŷapac ŷasamŷni souaxat da ŷecŷaxac...

–ŷCam auachigaqa'ague? –enac so ŷi'axaiquilec.

–ŷNegue't hana'ana nede late'edai? –denataxan so shiŷaxauolec nta'a. ŷNegue't ca au'ottac ne'ena?

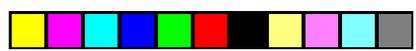
–Haŷem ŷapaxaguetega na ŷotta'a't lataxaguesatpi hana alhua.

–ŷNegue't ca ŷoqta ad'onataxanaxac?

–Haŷem ŷapaxaguetega nam hueta'a haso hauaxai, so tala, na lma' na shiŷaxauapi, qaltaq na saqaŷoqotchiguemec alhua qataq na tojlec alhua.

–Da ad'onataxanaxac ŷataqta onaxaic –enac so shiŷaxauolec nta'a–. Nache hilolec enauac haso alhua. Ŋaq saxanaxa sela'a haca huaqajŷni late'edai da ena'am hana'ana.

–ŷPeta'a huo'o haca hauaxai? –denataxan so shiŷaxauolec nta'a.

–Sa saŷaŷaten.

–ĭAshap! –cou, ca lpe'e so shiŷaxauolec nta'a–. ĭPeta'a huo'o ca saqaŷoqotchiguemec alhua?

–Nataqa'en sa saŷaŷaten.

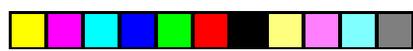
–ĭHuo'o peta'a ca lma' na shiŷaxauapi huo'otaq ca tala huo'otaq ca tojlec alhua?

–Nataqa'en sa saŷaŷaten.

–ĭQalaxayi am anapaxaguetega hana alhua!

–'Eesa da ñapaxaguetega hana alhua, qalaxayi sa ñidoqlec da ñimittac. Qaica ca himitaxanaxanec da haŷem hitauan cha'ayi saq sedaŷai'. Haŷem mayi qandotapegueua'a enauac na lauanaqhec na nmitaxanaxanecpi. Da nvideua'a haŷem sa'auaxaŷni senat lta ñaloqten na la'aqtanaxanaxapi. Da huo'o

na yoqopita lauanaqchec, nache sechimaxata ca lataxac que'eca nmitaxanaxanec.

–¿Ta'ainco'?

–Cha'ayi ca nmitaxanaxanec da shipecaic ishet da ltadaic ca lasouaqtanaxaxac.

–¿Ta'ainco'?

–Cha'ayi ca taxaic da hila'a haca onole saqaŷotchiguemec alhua, nache hipi'itaxana daua doosole.

–Huo'o ca sauatton, qalaxayi saq taiguuet da nmitaxanaxanec –enac so shiŷaxauolec nta'a.

–Ishet. Qomyi da ŷaŷamaqchiguiñi de'eda ntounaxac que'eca nmitaxanaxanec, huaña nache chita'ague ishet da qai'amaqten. Nataqa'en qaichimaxatta que'eca lauanaqchec da ndouo ca lachaxanatac. Chochi qaŷaloqonaxana, da hu'o ca hilalec ca saqaŷoqotchiguemec alhua, nache qoŷinapega da ndouo ca coma' ltadaic.

Se'eso paxaguenaxaica enauac da lataxac hana alhua ŷachaxaata da lpe'e:

–¡Qaq am! Yi saqaŷoqtegue ca auachigaqa'ague, ¡Nache am nmitaxanaxanec! Am ña'axaŷaxana ca ad'aqtanaxaxac haca auachigaqa'a alhua.

So napaxaguetega hana alhua ŷahuachegue haso lede hime nache namadeguet so lshenec so ledaxanaxa. Qaq na ŷaxat so nmitaxanaxanecpi qoŷedeñe qaŷahuota'a so nedaxanaxat. Da so nmitaxanaxanec ŷoqta e'esa na ŷaaxat nache cheta'ague da qoyedaxana so nedaxanaxat maye saq pal.

–Haŷem ahuaqtanaxanem –enac so napaxaguetega hana alhua.

–ŷaq... Yi ima'... Saishet da qalota na sala'a. Cha'ayi gocho'olec. Treesole ñiua ŷalamaqte qaŷoqotchiguemque

alhua: doosole ñiua ñaq ettaiguilo. Qaq onole haso omañi.
Qalaxayi sa qaŷaŷaten.

–Sa qaŷaŷaten.

–Huo’o nataqa’en haso ñauoxo.

–Saq shiyiñi hana lauoxo.

–¿Chaq ta’ainco’? ¡Hanamayipi onaxai!

–Ta’ainco’da eetai’.

–¿Negue’t ca naigui da “saq eetai’”?

–Qomi’ sedaxañi enauac na chochaq tateec, cha’ayi hana qasoxonaxa saq dedaŷai’ qaq hana hauaxai saq em.

–Qalaxayi hana qasoxonaxa mayi huetaigui na nodec mayi mashi om, ishet da ŷoltaxa edoigui –enac so shiŷaxauolec nta’a–. ¿Negue’t ca naigui da “saq eetai’”?

–Damayi naigui: “Da nvita qome ca loga’t mayi mashi saqaŷapeque”.

–¿Haca ñauoxo nvita qome que’eca logat mayi mashi saqaŷapeque?

–‘Eesa mqe’.

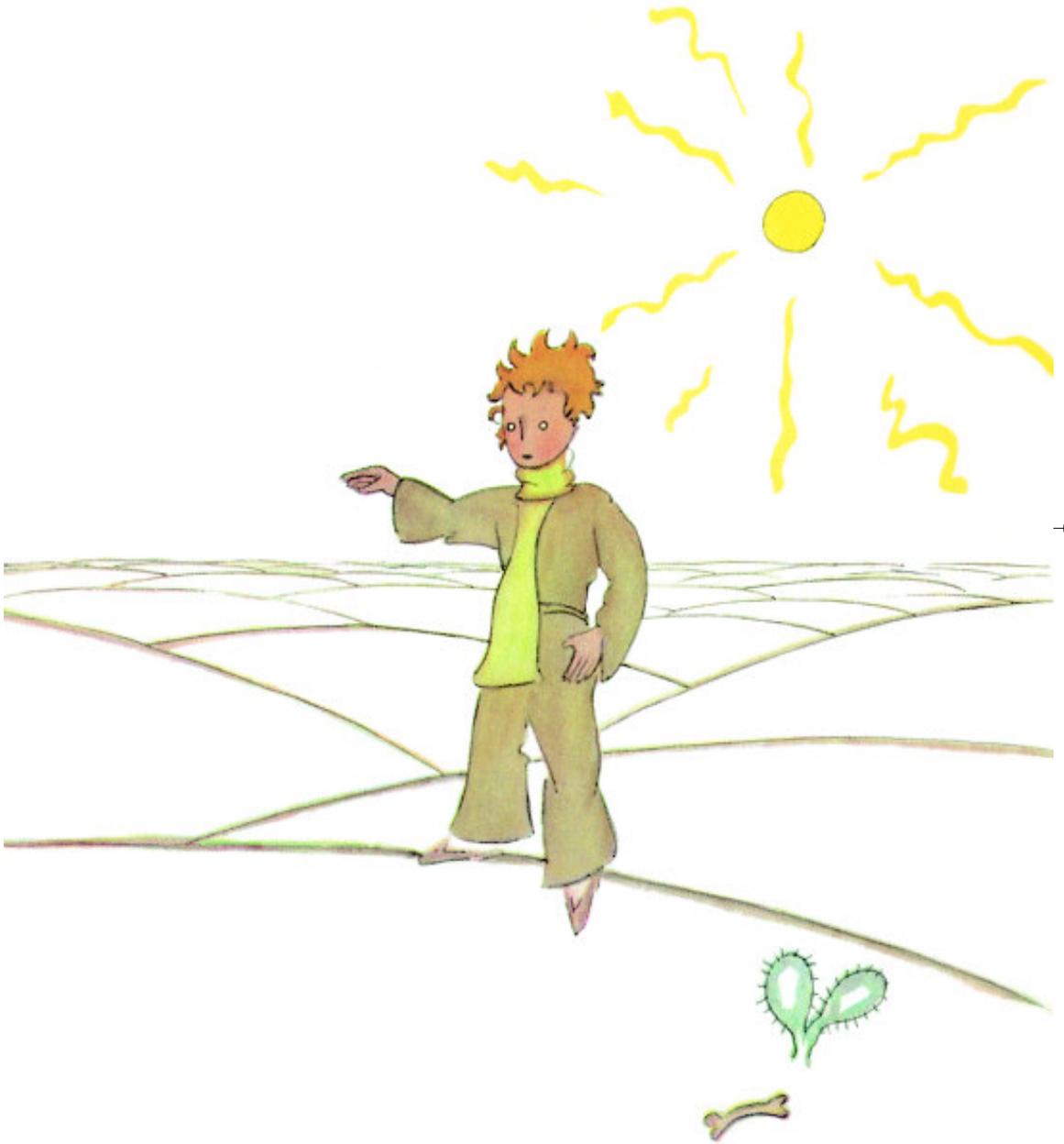
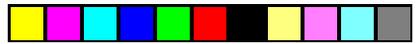
“Haca ñahuoxo saq eetai’ –enac da lcuennataxa so shiŷaxauolec nta’a–. ¡Haca maye hu’oi cahua cuatrole da ŷaqto’ ishet da dataŷa’aguet enauac na! ¡Qaq haŷem ñedoxottec da netaña ye ima’!

So shiŷaxauolec nta’a tatchigui lauel da hasa’aso nauoxo saq eetai’.

–¿Negue’t ca haŷem auqata da ñamaqtaxa? –denataxan.

–Anqo’ona qome haca le’enaxat Alhua. Qoŷetaxa ŷataqta onaxai hacamayi...

Himetou, nache so shiŷaxauolec nta’a jec, tatapigui lauel haso nauoxo.

XVI

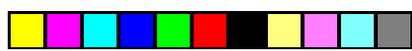
Nache ivida hañimayi le'enaxat Alhua.

Qaq saq ena'am haca camachaqca alhua qalaq enauac ne'enapi huetalec huo'o naq naigui: 111 na nta'alpi, 7.000 na napaxaguetega na ýotta'a't lataxaguesatpi hana alhua, 900.000 na lo'o da menaxac, 7.500.000 na taxaicpi, 311.000.000 ñi'oxonnaxaicpi. Da ñaloqnaxat enauac, nache hivi' na 2.000.000.000 na shiýaxauapi ýepi.

Qo'ollaxa sauattonaq hana dalaxai ncoýadaxanaxaquiipi nagui, hana Alhua hiuen taxa ca 462.511 coýadaxanaxaqui lo'opi.

Da qaýoqta qalaq ishet da soloqta'a da lqashilegaxa. Da ldaxac naxa ýoqta nalota't ico' ca dasottaiguipi. So hua'auchiguiñi, nachi na coýadaxanaxaqui lo'opi mayi lma' yi Nueva Zelandia qataq yi Australia. Somayipi da hime da ýe'edaxatoigui na lcoýadaxanaxaquiipi, nache queuo da nmateec. Lta ca'atalec so coýadaxanaxaqui lo'opi mayi lma' yi China qataq yi Siberia. Hime da ýi'edaxatoigui na lcoýadaxanaxaquiipi, nache queuo da nmateec. Hime, lta hanac yi Rusia qataq yi India. Hime, lta hanac yi África qataq yi Europa. Hime, lta hanac yi América del Sur qataq América del Norte. Qalaq qaica ca hisomtapigui' da huo'o yi ý'ot.

Ndoteec so coýadaxanaxaqui lo'o mayi na'ague yi Polo Norte qataq so l-lla coýadaxanaxaqui lo'o mayi na'ague yi Polo Sur qaica ca nque'ejnaxa'c souaxat yi qaica ca ýoqta lo'onata'c cha'ayi doosolqa na'axa'te da do'onataxa'n yi vi'i.

XVII

Da huo'o ñi huotaique ýajnaxanaxaic, huo'o naxa da datenataxanaxapec qataq huo'o yi huaña da ýagaqnapeguec. Sauotaique da ýoqta as'axattac ca lataxac cha'ayi sevittaique da huo'o ca sasouaxat qataq da saq ýataxague ca lataxac. Na shiýaxauapi saishet da ýañoxot da himattalec enauac hana Alhua. Da qalaýona't enauac namayipi, nache nalotalec ca hiyitai' laýi hana alhua.

Na ýepi hipi'itaxajtega da hiuen ca qalochiguiñi alhua, cha'ayi ñi'oxodeetapeguela't. Qalaxayi haýem qaupi'iýa qome.

So shiýaxauolec nta'a qo'ollaq nvita hana alhua, nache ýi'aalac da qaiqa ca hueta'a. Nache co'olloxochiyi nauane' so na'adaxanaq quemoxonalo mayi dedatac, hualec so delec.

–La' –enac so shiýaxauolec nta'a.

–La' –enac so na'adaxanaq.

–¿Negue't alhua hana sanachiguiña? –denataxano' so shiýaxauolec nta'a, hinat so na'adaxanaq.

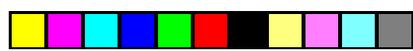
–Hanamayi le'enaxat Alhua. Qoueta'a na África –enac so na'adaxanaq.

–Ashap... Qachi qaica ca hueta'a...

–Cha'ayi tojlec alhua na souaqtaña. Cha'ayi qaýaýateeta da na tojlec alhua qaica ca hueta'a. Hana Alhua qalochiguiñi.

Hime, nache so shiýaxauolec nta'a nso'oolec so coma', nache dallishiguema na piguem:

–Huo'o da hinnataxanaxac: ¿Chaq ta'ainco' yi ettaigui

hana huaqajñipi? ¿Peta'a hivita ca na'aq, da ñi onolec hilalec haca lalamaqte huaqajñi? Aumeten ñi ima', nalotchiguemec na souaqta'a... ¡Qaŷoqta ñimayi!

–¡Onaxaic ñimayi! –enac so na'adaxanaq–. ¿Negue't ca am nauega ne'ena?

–Huo'o haca lauoxo mayi haŷem hinogoqchettac.

–¡Que'e! –enac so na'adaxanaq.

Nache ŷi'emaqtom.

–¿Cam hueta'ague ca shiŷaxauapi? –enac so shiŷaxauolec nta'a–, tojlec alhua layaraxaic.

–Na'aictaxa da hu'o na shiŷaxauapi, qalaxayi nachi ena'am naxa da ico' am oonolcom.

So shiŷaxauolec nta'a hileuagui so na'adaxanaq:

–Am shiguiŷac. Qalaxayi ŷoxosa'a. Am qapiaxaicolec qona'am aca ñaxaata...

–Haŷem qapiaxaicolec, qalaxayi da ŷi'añaxac napacalec haca llaxaata ca nataxala' –enac so na'adaxanaq.

–Qalacap, saishet da ŷoqta am añaxaic. Yi qaicaua caua adapiate qaltaq sa qaŷa'ague am da hu'o yi aigue...

–Ishet da am sachi, haŷem ñapaquelec haca nllicota –enac so na'adaxanaq.

Nache lpachiguilo naua nqona camo' so shiŷaxauolec nta'a.

–Ca sepoteua'a, nache shi'iguelaxatchiguiña haca chigoqtchiguiña alhua –enac so na'adaxanaq–. Qalaxayi am qui'itta qataq auachigaqa'a aca huaqajñi...

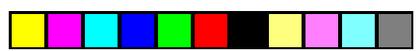
So shiŷaxauolec nta'a qaica ca lasataxac.

–Am sechoxideeso'... Da auahuotaique da avi'iguelaxa ca adma', nache ishet da am setauan.

*Am shiguiŷac. Qalaxayi ŷoxosa'a.
Am qapiaxaicolec qona'am aca ñaxaata...*

–Aja'. Mashi am saŷateeteguet –enac so shiŷaxauolec nta'a–, qalaxayi ŷta'ainco' yi ŷapogoŋi da huo'o na au'axat?

–Haŷem ŋisogoŋi enauac, qaica ca seqalanapec –enac so na'adaxanaq.

Nache somayi ŷi'imaqtom.

XVIII

So shiŷaxauolec nta'a ŷi'axasoolec so tojlec alhua. Qaica ca l-lla hilalec, ndoteec haso oonole lauoxo...

–La' –enac so shiŷaxauolec nta'a.

–La' –enac haso lauoxo.

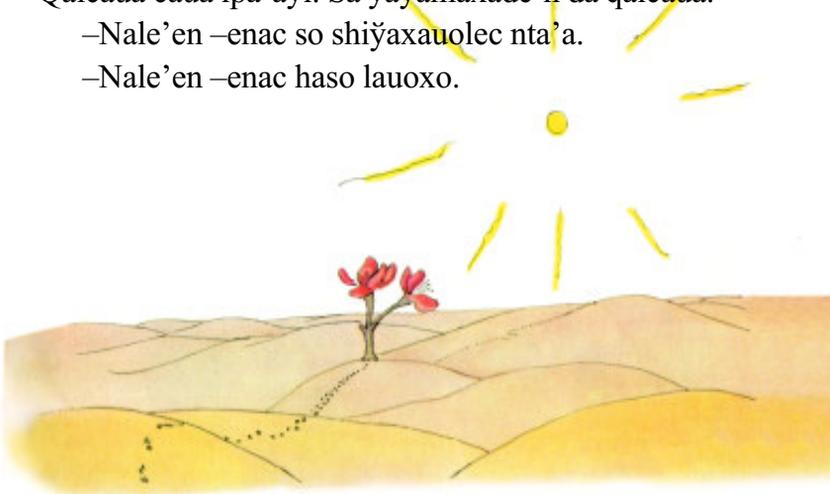
–ŷCam huetague cam shiŷaxauapi? –ŷalemaqta da lnataxanaxac so shiŷaxauolec nta'a.

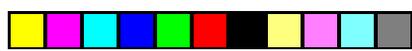
Haso lauoxo huo'o so na'aq ŷauaategue so shiŷaxauapi lapoota't, tateuga so hueta'a.

–ŷCa shiŷaxauapi? Sheetolqa soua shiŷaxa'u sela'aguelo. Qalaxayi sa saŷaŷaten cam huetraguelo. Na la'at ŷauecta'ape. Qaicaua caua lpa'ayi. Sa ŷaŷamaxade'n da qaicaua.

–Nale'en –enac so shiŷaxauolec nta'a.

–Nale'en –enac haso lauoxo.

XIX

So shiŷaxauolec nta'a tashiguema haso saqaŷoqotchiguemec alhua. Sa ŷauanapega haca ŷoqta saqaŷoqotchiguemec alhua. Qaq qo'ollaq huetalec hana Imilo haso saqaŷoqotchiguemec alhua, nache enac: "Nagui maya' ishet da selotaña na shiŷaxauapi qataq hana laŷipi alhuapi mayi npa'atañi qataq hana pa'atashiguem...". Qalaxayi somayi hila'a ndoteec na coma'pi ŷaxadaicpi ena'am hana qanapi.

–La' –chochi ena'ac da lquinaxanaxac.

–La'... La'... La'... –queta se'eso maichi lquinaxanaxac, lamaxaigui hasa'aso alhua.

–¿Negue't am? –denataxan so shiŷaxauolec nta'a.

–Negue't am... Negue't am... –enac so maichi

Inataxanaxac somayi.

–Tashi nache qami' ñauochaxa'u, cha'ayi haŷem onolec.

–Haŷem onolec... Haŷem onolec... –enac so maichi lavillaxac.

“¿ŷoxosa'a hana alhua! –enac da lcuennataxa somayi. Hana'ana alhua daqaqta, sheetteguet qataq ñi'eva. Qaq na huetalec shiŷaxauapi qaica ca laŷajnataxanaxac. Ndottec da ŷe'enaxatta'aguet da huo'o ye na'aqtaxanaxaq... Yi ima' huo'o haca ñauoxo: hacamayi saq ŷet da na'auoshiguem da detaqa...”.

*“;Ȳoxosa’ a hana alhua! –enac da lcuennataxa somayi.
Hana’ana alhua daqaqta, sheetteguet qataq ñi’eva.*

XX

Qalaxayi co'olloxochiyi so shiřaxauolec nta'a mashi sa lcoshi'igue da quetalec so delec, coma'pi qataq hana haloñi. Ca huaña, nache hilalec so nqa'aic. Qachi enauac na nqa'aicpi tařa'a na lma' na shiřaxauapi.

–La' –enac somayi.

Netaigui haso nanaxanaxaqui řotta'a't hana lauoxopi.

–La' –enac haso lauoxopi.

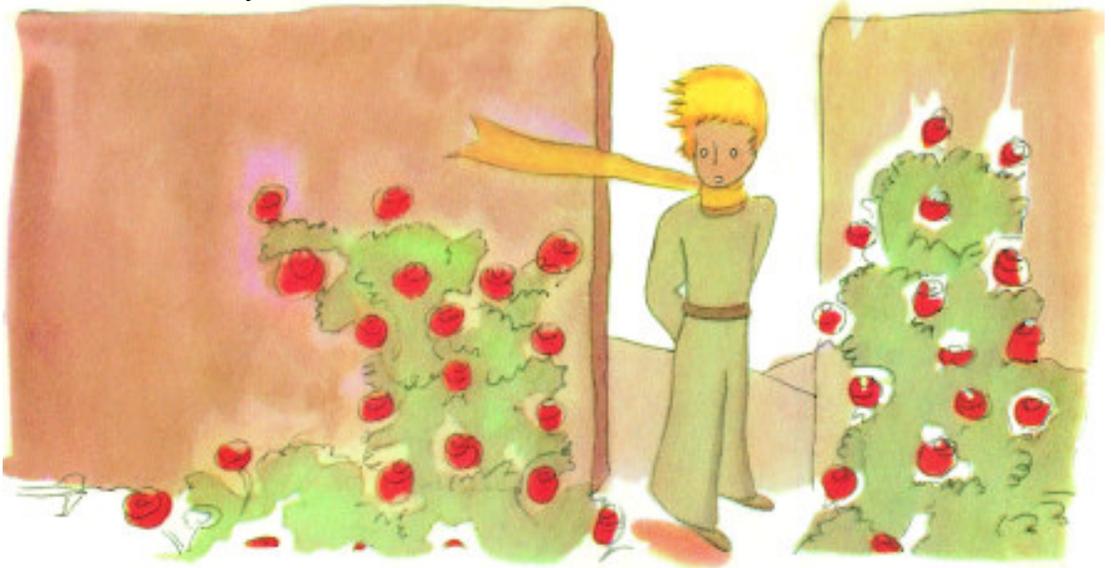
Nache so shiřaxauolec nta'a dalloigui hasomayipi. Enauac haso lauoxopi eeta'am haso onole lauoxo lalamaqte somayi.

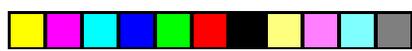
–¿Negue't qami'? –so shiřaxauolec nta'a hinat hasomayipi.

–Qomi' lauoxopi.

–¡Que'e! –enac so shiřaxauolec nta'a.

Nache huaña da naquicochiguiñi somayi. Cha'ayi haso lalamaqte lauoxo eetega chaqasota qaca ca l-lla ena'am hasomayi.

“Nashectaxa ýauaachigui hacamayi yo’oqta da ncoq. Nache ena’ac da deshiqui hañi lqoichiqui. Huotaique da ýapolec da lcoxo. Nataqa’en haýem chochi shinac da selotague’...”.

Nache hanac da lcuennataxa, nache enac: “Cou, ca sepi’itaxaatega hisallaxa haýem hueto’ot hana lauoxo qalaxayi ena’am hana laýipi. Haso ñauoxo qataq soua treesolqa qasoxonaxayi huetaigui na nodec qalaq onole haso mashi ‘om... Qachi saishet da ýoqta ‘eesa da haýem nta’a...”. Nache nsoolec so auaqpi, nache noýin.

Nache nsoolec so auaqpi, nache noýin

XXI

Qaq nache huaña da huo'o so huaxaŷaxa:

–La' –enac so huaxaŷaxa.

–La' –nasatashiguem so shiŷaxauolec nta'a. Namata'ague na l-laq qalaxayi qaica ca hila'a.

–Sootai' na'a. Sooto'ot hana qo'oipaŷ.

–¿Negue't am? –enac so shiŷaxauolec nta'a–. Ŷapac am onaxaic...

–Haŷem huaxaŷaxa –enac somayi.

–Ayala, sa'ashaxa't... Ŷaqto' jec da ŷaquicoxo...

–Saishet da sañoxtot da am sa'ashi' –enac so huaxaŷaxa–.

Cha'ayi haŷem sa lalo ca shiŷaxaua.

–Ŷaq –enac so shiŷaxauolec nta'a.

Nache cada'ac da deuennataxaalec. Hime, nache enac:

–¿Negue't ca naigui da “am nlo”?

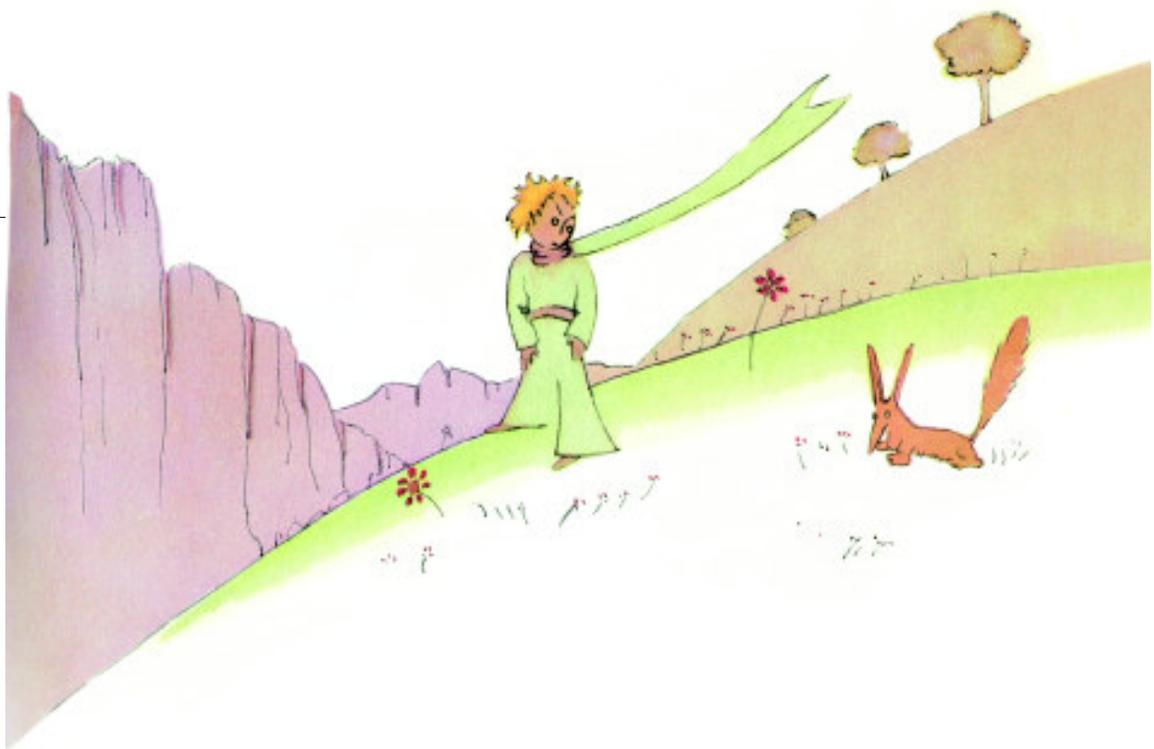
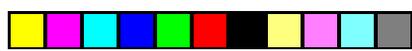
–Saishet da adma' ne'ena. ¿Negue't ca anmittaique?

–Ñimittaique ca shiŷaxauapi. ¿Negue't ca naigui da “am nlo”?

–Na shiŷaxauapi huo'o na lo'ogoxonaxat da ne'epe qataŷ sa ŷalemaxat na shiguiacpi. Qataŷ huo'o hana lalo olegaxa. ¿Peta'a anmittaique hana olegaxapi?

–Egatai' –enac so shiŷaxauolec nta'a–, ñimittaique ca ñauoxochauapi. ¿Negue't ca naigui da “am nlo”?

–Damayi sogote mashi qaicoua'ai –enac so huaxaŷaxa–, damayi naigui da “huaxaŷa't enauac”.

–¿Huaxaŷa't enauac?

–Aja', nache eetec. Haŷem samata'ac da ñaq qona'am ne'enapi ñaq nogotolecpi. Qaq haŷem saq am seuen. Am nataqa'en saq haŷem auen. Qalaxayi da haŷem au'oxoŷaqchet, nache chita'ague da ishet da ñiuenaxa't. Nache am ŷalamaxat qataq haŷem adalamaxat...

–Nagui saŷateeteguet –enac so shiŷaxauolec nta'a–, onole haso lauoxo, mayi shiitega da mashi ŷalamaqte.

–Peta'a nache eetec. ¡Hana Alhua qalota na huetalec lataxaguesatpi...!

–Saq nachana hana Alhua.

–¿Haca l-lla alhua?

–Aja'.

–¿Huo'o na ipiixaicpi haca'aca alhua?

–Qaica.

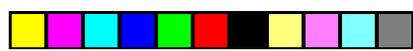
–¿Qaq huo'o hana olegaxa?

–Qaica.

–Saqca ca nalochiguiñi.

Qaq so huaxaŷaxa ŷe'eguelaxa so hua'auchiguiñi lcuennataxa:

–Da ŷataxac sa nqochin. Haŷem salauat hana olegaxa qataq na shiŷaxauapi haŷem ŷalauat. Enauac hana olegaxapi eeta'a't, nataqa'en na shiŷaxauapi. Saŷemec enauac. Qalaxayi da haŷem au'oxoŷaqchet qome, nache ŷataqta no'on qome da ñachaalataxac. Huaña qome, nache sauatto'n naua adqauaxaqui', nache sa seuen da ñiqañoxxoñi, saq ena'am da selaleguete naua lqauaxaqui' so laŷepi shiŷaxauapi ipiixaicpi da as'axaŷaguet, nache ñiqañoxxoñi, saigui hana alhua. Ltaq queta da ltaxaŷaxac so huaxaŷaxa:

–¡Aumeten...! ¿Aulota'a yi'iyi no'onaxa hualec na auaxa? Haÿem sachigo' na auaxa da qaica ca naigui. Qalaxayi da lo'oxoÿaxac na adaue ena'am namayi. Qaq da haÿem adelo, saq onaxaicolec. Cha'ayi qome da sela'a na auaxa, nache haÿem tachigui hiuel am. Huaña nache ÿi'imaqta so huaxaÿaxa, nache hilochigui so shiÿaxauolec.

–¡Sauotaique da haÿem adelo! ¡Sauotaique da haÿem adelo! –enac somayi.

–Nataqa'en haÿem sauotaique. Qalaxayi qaica ca hidaqa'. Sauotaique da huo'o ca selalec, nache sauo'o ñauochaxauapi qataq ñauattone' enauac.

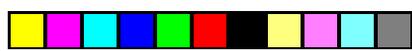
–Nam ishet da auauatton namayipi enauac ishet da nlo–enac so huaxaÿaxa–. Na shiÿaxauapi qaica ca ldaq' da huo'o ca ÿauatton. Namayipi deshinxana na mashi lhuotta'. Cha'ayi qaica ca lma' da qaimen da hauochaxac, nache na shiÿaxauapi qaica ca nauochaxaua. Da auahuotaique ca anauochaxaua. ¡Haÿem sauotaique da haÿem au'oxoÿaqchet da ÿaqto' haÿem anauochaxaua!

–¿Eetec ca lataxac? –enac so shiÿaxauolec nta'a.

–Da le'enaxat, nache nhualaxavic. Da lataxac eeta': ansoolec na huoue cad'ac qaÿoqteega ca anso'onqa'. Eda da hua'auchiguiñi. Am selochigui qalaxayi qaica ca shinapec. Caua lÿa't na'axa'te, nache ca anso'onqa' nquicteuo...

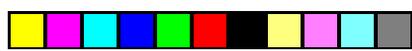
Ca hivita so l-lla na'aq, nache ñi'iguelaq so shiÿaxauolec nta'a.

–Onolec taxa ca laloqo' da anvideo. Saloqnaxana da ahuanac da las cuatrolqa yi havit qaq haÿem samachiguiñi da las tresolqa. Qaq da mashe nayeta'a yi las cuatrolqa nquictec da samachiguiñi. Da mashe las cuatrolqa nache sañamañe,

*Cha'ayi da chochi anque'elaxatteuo, nache saishet da
naŷamaxajñi hañi hiqiyaqte da am ŷaconguet.*

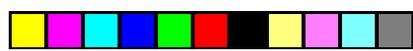

¡ñahuane da samachiguiñi! Cha'ayi da chochi anque'elaxatteuo, nache saishet da naŷamaxajñi hañi hiquiyaqte da am ŷaconguet... Maiche nataxacpi yoqta nhuenec.

–¿Negue't ca nataxac? –denataxan so shiŷaxauolec nta'a.

–Da maye mashe qaicohuai –enac so huaxayaxa– da maye ŷo'ot da yi na'aq sanatengueta yihua l-lla naxa'acte; da maye ŷo'ot da yi laloqo' sanatengueta naua l-lla laloqo'ote. Na epiaxaipi huo'o da maiche lataxac: huo'o yi na'aq da dasote na qaampiolec maye netaña na pueblo. Yi'iyi na'aq onaxaic ñeqa'en cha'aye ishet da secolelec na naxanqa'pi. Na epiaxaipi da sa dasot yi'iyi na'aq, enauaque naua naxa'cte nacheeta'at ñeqaen.

Eda da eetec co'olloxochiyi can so huaxaŷaxa nañanot so shiŷaxauolec nta'a. Qaq so mashi hivitta'a da ltaq jec so shiŷaxauolec nta'a, nache enac so huaxaŷaxa:

–¡Agai...! Ñoŷin nagui.

–Maiche adasouaxashet –enac so shiŷaxauolec–. Sa sauotaique ca anqui'ic qalaxayi am aupactega da am ŷalamaxat hilo...

–Aja' –enac so huaxaŷaxa.

–¡Qalaxayi huotaique anŷin!

–Aja' –enac so huaxaŷaxa.

–Qaq qone' ¿Negue't ca adaueguec?

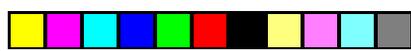
–Huo'o da ŷaueguec da lo'oxoŷaxac na auaxa –enac so huaxaŷaxa–. Aumeten ltaxa haca lauoxopi, nache auayaten qome haca adalamaqte lauoxo da onole. Añi'iguelqo' qome haŷem anquinaxana, nache am sami' ca ŷapoguiñi ad'axaŷaxac.

So shiŷaxauolec nta'a ŷi'iguelaxa haso lauoxopi da chochi himeten:

–Qami' saq qoñiŷa'am haca ñauoxo. Qaica ca qami' lalamaqtepi. Qaltaq qaica ca qadalamaxachi. Qaq qoñiita'am so hilo huaxaŷaxa. Qami' onaxai, qalaxayi qami' qui'itchiguilo. Cha'ayi da huo'o ca chochi coleetac, nache qami' hipi'itaxaategalo da nache qoñiita'am haca ñauoxo. Qalaxayi chaqasota hasomayi ŷacteec da lyac. Qami' napacalecpi enauac. Cha'ayi nal'ena selotague' ltaq sepettalec. Cha'ayi huo'o naxa da sa'aqtega da huo'o yi la'aqtac qaltaq da ŷi'imaqta. Cha'ayi hasomayi ñauoxo.

Can hime da ncotapegue' haso lauoxopi, nache ŷi'iguelaxa so huaxaŷaxa:

–Nale'en –enac somayi.

–Nale'en –enac so huaxaŷaxa–. Eda da saqcha'a ŷalamaxat, eda da saq alaŷ: da anshaique da ahauaachiguiñi, nache auo'ot qome ca ŷataqta adquiyaqteŷaxac. Enauac nam huo'o da naigui, sa selaqa'a naua qad'aite.

–Enauac nam huo'o da naigui sa hila'a naua na'aite –enac so shiŷaxauolec nta'a ŷaqto' sa hicoua'ai.

–Enauac nam ahuo'otec haso anauoxo ŷi'ot da hasomayi saishet da nachi eeta'a't...

–Enauac na so'otec haso ñauoxo –enac so shiŷaxauolec nta'a ŷaqto' sa hicoua'ai.

–Na shiŷaxauapi mashi hicoua'ai de'eda 'eesa lataxac –enac so huaxaŷaxa–. Qalaxayi am saisheto' qome da aucoua'ai. Nache am huetalec da aulo'ogue enauac na adalamaxatpi. Am huetalec da aulo'ogue haca anauoxo...

–Nache haŷem huetalec da selo'ogue haca ñauoxo –enac so shiŷaxauolec nta'a ŷaqto' sa hicoua'ai.

XXII

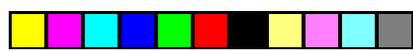
–La' –enac so shiŷaxauolec nta'a.

–La' –enac so hilotague' nam llico hana trenpi.

–¿Negue't ca au'ottac ne'ena? –enac so shiŷaxauolec nta'a.

–Da ŷi'onataxanaxac eeta': saŷamaxañi na shiŷaxauapi nam nqotaua'a hana tren. Soiqueetac cam tateega hana tren, da dataigue da aloic lqo emaq.

Qaq, ca ñaq na'aqtaxaatega't, nachi nlectot haso tren

ayaqai, dauaxangue qataq ŷacholaxangui yi'iyi huetra'a.

–Nache aloic naxa da lŷalaxa –enac so shiŷaxauolec nta'a–.

¿Negue't ca hilotaique?

–Sa qaŷaŷaten –enac so hilotague' nam llico hana trenpi.

Ŷoxogue haso l-lla tren ayaqai.

–¿Mashi lta ñi'iguelaq? –denataxan so shiŷaxauolec nta'a.

–Saq eetalguete. Dalaxaicpi namayipi –enac so hilo'ogue nam llico hana trenpi.

–¿Saqmagañe yi hueta'a?

–Qaica ca ŷaŷamaxadeeta qataq machiguiñi ca hueta'a.

Huo'o haso l-lla tren ayaqai ico' hicallec haso hua'auchiguiñi.

–¿Peta'a hicatac haso l-lla tren? –denataxan so shiŷaxauolec nta'a.

–Igatai'. Qaica ca hicatac. Yi pa'auo huo'o na do'ochetapi qataq huo'o na datotacpi. Ndotec na ñaqpiolec nlotauec ltaq dallitauec.

–Ndotec na ñaqpiolec ŷaŷaten ca hilotaique –enac so shiŷaxauolec nta'a–. Sa hilogui cam tachiguiña da lmitanaxac. Da huo'o ca nmitaique la'ashaxantac...

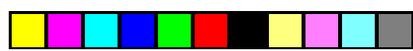
–Saq onaxaicolec da na'achec namayipiolec –enac so hilotague' nam llico hana trenpi.

XXIII

–La' –enac so shiŷaxauolec nta'a.

–La' –enac so menaxaic.

Himeetac ca lata' na naquip. Da qanŷomgui hanamayi,

nache nqat na naquip.

–¿Ta’ainec yi aumeetac namayi? –enac so shiřaxauolec nta’a.

–Qomyi řauo’o ca ad-daqa’ da huo’o ca l-lla au’ot.

–¿Negue’t ca l-lla ishet da so’ot?

–Ca nshapeque ři’ot ři onolec.

“Hařem da huo’o ca hidaqa’ taxa, nache řnichittom da hiqueuoxoc chochi sevitta’a cam huaña na ‘etaxat...” –enac so shiřaxauolec nta’a. Qalaxayi hipa’axaatauo da la’aqtac.

XXIV

Qo’ollaxa se’eso na’aq da řnatenqa’t souaqtalec yi tojlec alhua, řnaq chita’ague as’aqtega da qai’axattac so menaxaic, nache řniřomigui so pa’ateec řyaquip cha’ayi mashi hivideegalo soua oocholqa na’axa’te.

–¿Aja’, am! –shinapogo’ shiřaxauolec nta’a. řřapac onaxaiqa naua adcuennataxaco, qalaxayi řnaq saxanaxa sařamaxaañi hañi hinotaxaqui, qataq mashi qaica ca lo’ona řyaquip. Hařem nataqa’en samachiguiñi taxa da sishet da saxaama ca huetaña ca ‘etaxat.

–Ca řnauochaxaua huaxařaxa... –enaco’ so shiřaxauolec nta’a.

–¿Am shiřaxauolec, saishet da aucuennate ca huaxařaxa!

–¿Ta’ainec?

–Cha’ayi selemaq na qadaquip...

So shiřaxauolec sa řřařajneguet, nache enac:

–Da seleuaq, qalaxayi onaxaic da saŷaŷatenaqta da huo’o ca qanauochaxaua. Haŷem samachiguiñi cha’ayi ñauochaxaua so huaxaŷaxa...

“Sa naloqten da lchec. Saq nauane’ da ileeteguem na laquip. Iuen da chochi hicoŷattalec hañi nala’...”, sepa’axatauo da ŷi’aqtac.

Qalaxayi somayi nateeteguet da icuennataxa:

–Nataqa’en haŷem huo’o na ŷaquip... Tasho’ qolaq, selaquique ca huaña na ‘etaxat.

Ñasamñe nache huo’o da hayoic nache ñimitaique haca nshede da hualec ca ltadaic tojlec alhua. Nache qolaq ñimitaqui. Sequeho’qtapigui’ ivitta’a da qomi’ invideleguete so pe. Hana huaqajñipi cheta’ague da huo’o da lqashelgaxa. Huac da eeta’am na no’ochaxa, haŷem huo’o na ŷe’edaxa sohuaxat ma ŷaquip.

–¿Am nataqa’en huo’o na adaquip? –haŷem senat.

Qalaxayi sa ŷasateguet da hinnataxanaxac, nache enac:

–Na ‘etaxat nataqa’en no’onaxat hañi nquiyaqte...

Sa saŷajnguet da lasataxac, qalaxayi shi’imaqtom...

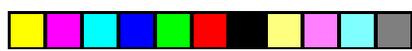
So shiŷaxauolec nta’a nasamñi. Nache ñiso’ooteua’a na laŷi somayi. Nache enac:

–Hana huaqajñipi huo’o da lyac-ŷaxac.

Haŷem sasat: “Nache eetec”. Nache semeten na delec hueto’ot ñi ca’agoxoic.

–Na tojlec alhua nataqa’en huo’o da lyac-ŷaxac –enac so shiŷaxauolec nta’a.

‘Eesa mqe’. Haŷem hiqopitaxat na tojlec alhua cha’ayi ishite da anso’oolec na delec. Qaica ca au’aqtega, cha’ayi enauac ntochiguiñom. Qalaxayi huo’o na lqashilaxa...

–Nam ýauo’o da lli’’oxoyic na tojlec alhua –enac so shiýaxauolec nta’a–, ýapotalec mayi huetangui na ‘etaxat, cam pa’aigue, aque’.

–Aja’ –shinapega so shiýaxauolec nta’a–. Nam hiyaquen na noýic, na huaqajñipi, qataq na tojlec alhua, nache nam saq cha’a.

–Samachiguiñi da auayamaxadeeta so ñauochaxaua huaxaýaxa –enac so shiýaxauolec nta’a.

So shiýaxauolec nta’a do’ochañi, nache ñachishiguem, nache qolaqtot da qoyic-ýaxac. Nache shinapec can ñachitashiguem somayi, huetaleguetec naua hiuxaaye so huo’o naq naigui qataq sa’adañe. Nache shepettega da so shiýaxauolec nta’a chaqsota da sa’adañe hana alhua. Nache samata’a na latap, na laue qataq naua la’ai’te, nache shinac: “Nam selota’a, nache na yi’oqchigui. Qalaxayi nam ýoqta huo’o da naigui, nachena na saq cha’a... Dam ýayigot naqa’en hañi hiquiyaqte da lalaxasoxoc souaxato’ haca lauoxo, da lquiýaxac haca lauoxo huetot na lqashelgaxa somaye eeta’am na le’edaxa haca ncoýadaxanaxaqui, nataqa’en da

do'ocheta...". Qaq haÿem ñanomteguet da somaye ÿoqta sada'añe. Hiuen da antela'a haca ncoÿadaxanaxaquipi cha'aye da nque'elaxata na la'at nache ishet da ÿalamat...

Nache chochi senoxotchiviigui so yi'oxoñi, nache selalec so 'etaxat.

XXV

Na shiÿaxauapi huenoteua'a hana ayaqai trenpi qalaq sa saÿaÿaten cam taÿa'ague –enac so shiÿaxauolec nta'a.

Sevidaxa hañi nshede. Saishet da ena'am haca hualec na tojlec alhua. Hana'ana nshede ena'am hana laÿipi lo'onatac na shiÿaxauapi. Qalaxayi nam soota'a qaica ca l-lla shiÿaxaua. Ico' chochi hichoxonaxac.

–Huo'o da hiualoxonaxac. Himauec na qaiuen mashi lhuotta: huo'o hasotai' saxanna, huo'o haso naco'oña qataq so lquet.

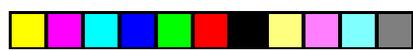
So shiÿaxauolec nta'a daÿalliguiyi, ipoteua so lquet nache hidaxanapec hasotai' saxanna. Hime, nache lamgui yi pa'aguiñi ico' no'onac da l-lamaxa.

–An'axaÿaxana hua'... Ñiloqchinaxaueec hana nshede, nache hanamayi do'onaxan... –enac so shiÿaxauolec nta'a.

–Auaqta'a, maichi sepa'aiguat haÿem da ñiqatshiguem, cha'ayi sapa'atta hana'ana naco'oña. Nache ñichidaxaatashiguem da ñiqatshiguem.

–Da hiyaxa da ñiÿomgui ne'ena 'etaxat. Ishit da haÿem auachit ca laÿi qome... –enac so shiÿaxauolec nta'a.

Nache ñiÿomaxan somayi, qalaxayi ñasoqta'a haso naco'oña can ñiÿomaxaatac. Ca ñaq nÿomtac somayi, nache

ŷamaqta'a't naqa'en naua la'ai'te. Nache somayi nomteguet da lacchiguiñi qataq ntootapigui' cha'ayi ŷaŷamxadeeta de'eda so'otec . So 'etaxat saq ena'am ca nallic da qancomateec. Chegoqtehua'a da adquehuoxoc naxa da pe, da lamaxa haso saxanna, sohuaxat da na'añaxataxa'c naua hiuxa'ye. Iшет da ntootapigui qataq lactapiguiñi haca nquiyaqte.

–Yi adma' na shiŷaxauapi qalota hana languishipi nauoxopi... Qalaxayi sa ŷanata cam hilotaique... –enac so shiŷaxauolec nta'a.

–Huo'o da sheeta –haŷem shinapec.

–Qamale' da chochi onole haca lauoxo qataq ca qapiolec 'etaxat, nache ishet da ŷauo'o ca nlagaxayic...

–'Eesa mqe'.

–Enauac huo'oi naua qad'ai'te, qalaxayi sa nauayini. Qalaxayi ca nmitaxanaxac qaŷauota'a hañi qadquiyaqte.

Mashi hime da ñiŷomtac 'etaxat, qaq mashi qaica ca ŷasamaxa. Na delec, na yi'oxoñitai'. Qaq, nache huo'o da ŷamaic-ŷaxac.

–Hiuen da aupacchigui' ca ad'aqtac.

–¿Negue't ca la'aqtac?

–Co'olloxochi haŷem qonapega da haŷem ai'anema caua lmigui'shec ca hilo qagueta llalec... cha'ayi haŷem huetalec da selo'ogue haca ñauoxo...

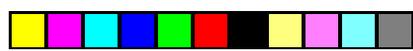
Hime, nache ñiqatyishiguem soua ŷi'enaqtaqa huetanguilo nauaŷoxoiqui'. Qalaq so shiŷaxauolec nta'a lasheta'ape soua ŷi'enaqtaqa.

–Hana han baobabpi huac da eeta'am hana nañeguishi maye sahatton...

*So shīyaxauolec nta'a daīyalliguiyi, ipoteua so lquet
nache hidaxanapec hasotai' saxanna*

–¡Ÿaq!

¡HaŸem Ÿataqta samachiguiñi nqaen hana baobabpi!

–Naua ntelal na adelo huaxayaxa... Eeta’amso’ da ncohue... ¡Ÿapacadahue’c da dogodail! –nache daŸalleguiyi.

–Saishet da haŸem alashi. Cha’ayi haŸem saŸaŸaten da se’enaxat ca lqui’i ca na’adaxanaq Ÿapotagui na alap qataq ca Ÿauattagui na alap.

–ŸaŸamaqchiguiñi –enac somayi.

Nache se’enaxat so nmiguishec.

Sotai’ shiŸaxauolec nta’a enac:

–Qoyo’oxoñi laloxoqui co’olloxochi ñivita hana Alhua...

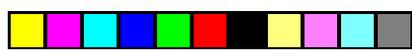
Nache ntoguec. Maichiyi ca eetec dam huo’omshi, saquicotac:

–HaŸem qaica naxa da chochi am sela’ague naxa. Peta’a auga yim huaña so anvi’...

Nache sotai’ shiŸaxauolec nta’a Ÿoltaq ntoguec. Nache sa Ÿasat cha’ayi da huo’o ñi ntoguec, nache ena’am da Ÿasat “aja”.

–Nagui au’onataxan. Qoyo’oxoñi havit am seuataique nachena ne’ena sootaña... –enac so shiŸaxauolec nta’a.

Qaq haŸem saq samaguiñi, cha’ayi tatapigui hiuel ca ñauochaxaua huaxaŸaxa. Cha’ayi ca nashiita da qaŸauo’o nlo, nache ishet da hanac da nnoinaxac...

XXVI

Na laŷi haso nshede huo' o so napoxonaxat coma' qalaxayi ico' nta' ltoxoic. Ca yi' iguelaq sachigoqta' a yi ŷi' onataxanqa', nache sela' a so shiŷaxauolec nta' a nso'ootalec na pa' ashiguem, qaq naua lchi' l ntaxatraŷe. Nache sa' aqtega da lvillaxac somayi:

–¿Sa antoonec? ¿Saishet da ŷoqta nachena na' a!

Huo' o so l-lla nvillaxac ŷasateguet:

–Aja', aja'. Nagui laloxoqui, qalaxayi sa nma' na' a...

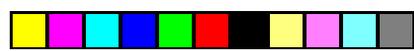
–Nache auamata' ague qome ca chigoqchiguiña naua hiqauaxaqui' hualec so delec. Haŷem auataique qome huaiye' c. Haŷem sota' a qomele pe –enac so shiŷaxauolec nta' a.

Qaq haŷem mashiñayitaua' a se' eso napoxonaxat qaq qaica ca sela' a. Qataq as' aqchigui da lavillaxac so shiŷaxauolec nta' a:

–¿Am, huo' o ca adalaataxanaxat? ¿Auauo' o ca ñiqui' ic qome? ¿Nagui asoma, qojec cha' ayi sauotaique senojñi!

Qo' ollaq ñamatañi, nache selaña so na' adaxanaq yiloxoic. Da huo' o ca hisoc, nache pasa' a ŷalauat. Nache sachigoxotteec hana ñaloxo qataq seqala' atac da ñiqatshiguem so ŷi' ogoxonaxat. Qaq so na' adaxanaq peta' a hua' aqtega da l-lamaxa, nache taigui na delec.

Can sevida so napoxonaxat, nache sacooteguet so shiŷaxauolec nta' a.

–¿Negue't ca au'ottac? ¿Qachi ishet da aumallapegue' na na'adaxanaq?

Ñeqosheguemaxatec so no'on ncopaxa ýoqovi. Sepet na latap nataqa'em ñeýomaxan. Saishet da huo'o ca l-lla hinataxanaxac. Haýem hilo'ot, nache haýem qapalot. Ñanomteguet da ldaxac hañi lquiyaqte ena'am ca qoýo da hiletapigui lque'emaqtac cahua nchenaxanqa'ate. Nache enac:

–Huo'o da hipe'e yi ishet da ýaýamaxañi hana annotaxaqui. Nagui maya' ishet da avi'iguelaxague ca adma'...

–¿Yi isheto' da auayáaten?

Haýem sa ýasateguet, qalaxayi enac:

–Haýem nataqa'en hashec ime nache shi'iguelaxa yi ima'... Qalaxayi huo'o da lqalaic...

Ñaqapaltague' somayi ena'am ñaq'en ca nogotolec. Qalaxayi sa saýayáaten ca shiitec da ñillañi...

Somayi da lmejnaxanaxac ico' eeta'am da huo'o ca hilota'a qaýoqta:

–Haýem hueto'ot so adelo qagueta... Haso laýi'... Qataq so lmigui'shic...

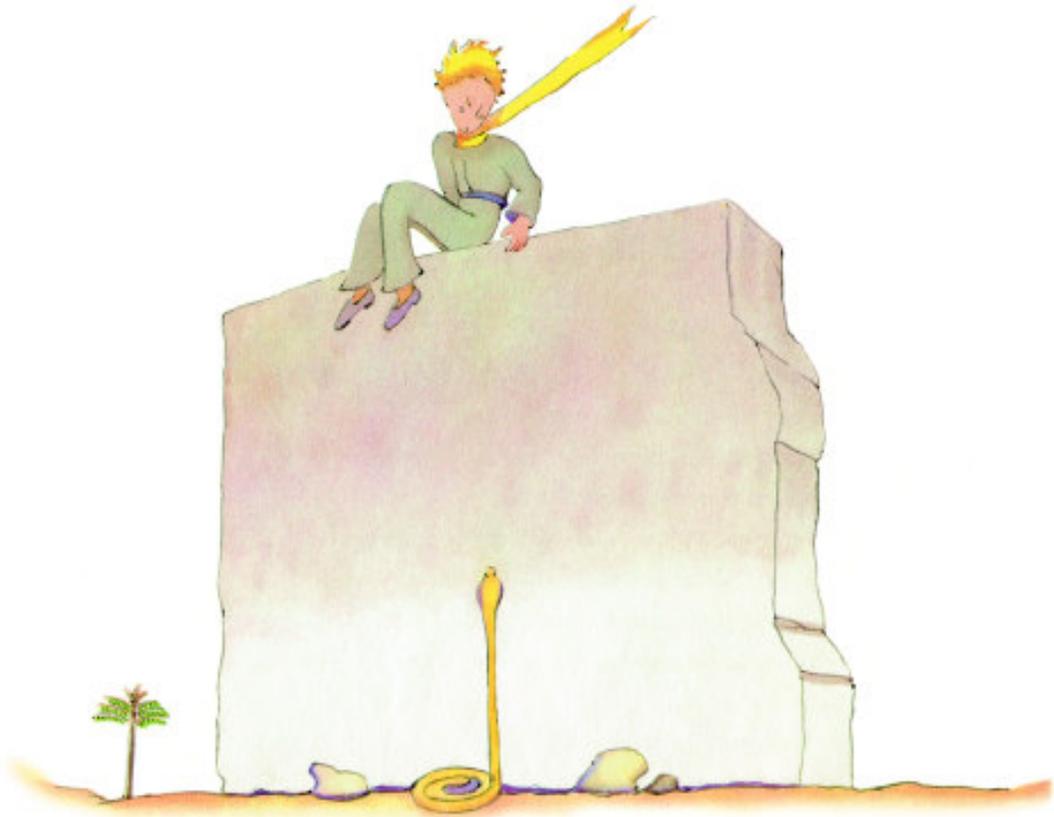
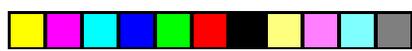
Qalaxayi huotaique daýalliguiyi, qalaxayi sa ýañoxtot cha'ayi yo'oqta da daquico. Qaýoqtegue da seuatta'a:

–Am shiýaxauolec, nache huo'o canale da adcolanaxa.

–Ne'ena pe nquicteec da hicolanaxa...

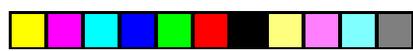
Nache saýayáaten da sa yalo'oguet da sa sa'axagui da laýalliguiyic somayi. Eeta'am ñaqa'em ca la'ahuaxac na 'etaxat da hualec ca tojlec alhua.

–Am shiýaxauolec, ishet da lta auayáalliguiyi...

¡Nagui asoma, qojec cha'ayi sauotaique senojñi!

Qalaxayi somayi enac:

–Ne'ena pe hivi' ca onolec vi'i. Haca ñihuaqajñi nalotchiguema qome yim huaña qo'ollaq sanajñi so vi'i l-lla.

–Shiřaxauolec, hařem ahuaqtaxanem da saq em peta'a da na'aqtaguec so na'adaxanaq qo'ollaq anatenaaguet qataq hana huaqajñi.

–Qalaxayi sa řasateguet da hinataxanac, nahe enac:

–Qalaxayi na huo'o da naigui sa yo'oq...

–řoqta 'eesa.

–Ena'am haca'aca lauoxo. Da auauotec haca lauoxo mayi huetashiguemec haca huaqajñi, saq no'onolec da aulotashiguemec na piguem da pe.

–řoqta 'eesa.

–Ena'am que'eca 'etaxat. Qaq co'ollaq hařem anřomaxangui ca 'etaxat saq no'onolec ico' ca evicnaxanaxac, lvicnaxanaxac hasotai' saxanna qataq so lquet. ĩAntoueeta'ac? řoqta amma'.

– řoqta 'eesa.

–Qom pe alo'ot hana huaqajñipi. Saishet da am sachaxana'a haca ñihuaqajñi cha'ayi ca ima' cocho'olec. Qome nahe huo'o da lamaic da aumeteetac hana huaqajñipi... Imauec enauac qome da maichi anauochaxauapi. Qome nahe sauo'o ca anme...

Qaq somayi qaltaq dařalliguiyi.

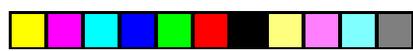
–ĭAja', shiřaxauolec, ñiqopita da sa'aqtega da adařalliguiyic!

–Hiuen qome da ñime, eeta'am so 'etaxat...

–ĭNague't dam au'axattac?

–Na shiřaxauapi da himeteetac hana huaqajñipi saq ena'a't

da lmejnaxanaxac. Nam queuoxoicpi iuen hanamayipi cha'ayi hanamayipi ýachaxana dam taýa'ague. Qaq nam ýajnaxanaxaicpi ýaqalana'a hanamayipi cha'ayi chochi napaxaguetega. Qaq na shiýaxaua nmenaxaic ndoteec da ýa'alac. Qalaxayi haca anhuaqajñipi saq ena'am hana laýipi.

–¿Negue't na au'axattac?

–Qom auamatashiguemec na piguem, nache enauac hanam huaqajñipi am daýalliguiýot, cha'ayi haýem huo'o haca so'otaigui hanamayipi. ¡Anam anhuaqajñipi ýaýaten da laýalliguiyic!

Qaq so shiýaxauolec nta'a nataqa'en daýalliguiyi.

–Qomchiye himeuec da adaquicoxo, nache antootapeguc da haýem auauatton. Da ýautaxanaqtaic am qaica ca loga't. Qaq nache eetai' da am ñauochaxaua. Qaq na anauochauapi ýi'aalac da auallishiguemec hana huaqajñipi mayi hueto'ot na piguem qataq auayalliguittagui. Camayipi qome hipi'itaxaatega da huo'o da 'oic.

Qaq somayi ltaq daýalliguiyi. Hime, ltaq himeuec:

–Ne'ena pe... ahuanac...

–Am sa salat.

–Eeta'am da huo'o da ñiqui'ic ico' huotaique ñalajla't.

Na pe saishet da auanac.

–Am sa salat.

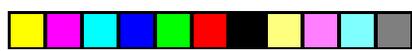
Haýem sa samagañe.

–Am shinapega de'eda souaxat que'eca na'adaxanaq. Camayi ishet da am hinac. Cha'ayi camayi yiloxoic...

–Am sa salat.

Qaq huo'o ca eeta'am da nmooñi naqa'en:

–'Eesa mque', cha'ayi da huo'o ca hua'auñi hinac, qataq da ltaxa denagaxan, nache sa qanlem...

Se'eso pe sa sauangue qo'ollaq jec, qataq sa ñanoma cha'ayi no'otauec. Qalaxayi ca sevidalec, ýataqta l-lalaxa da lqueuoxoc. Nache enac:

–¡Ýaq! Qachi qouetai'yee...

Nache ýaconguet na hiuaq. Qalaxayi ñaq eetalec da la'aqtaxanaxac somayi:

–Sa ýaýamaxañi da auanac. Chochi auanaýa ca anque'ejnaxac. Eeta'am da ico' ýoqta seleu qome, qalaxayi saichet da... Nache eetec ¿Auaýateeteguet? Haýem sa ishet da semashiguem qome, cha'ayi na ýi'oc sapa'atta qataq ca ima' qaýoqta.

Haýem shi'imaqtom.

–Ena'am na lso' haca epaq mayi qaýalat. Na'ana lso' hana epaq ltoxi' saishet da hitoxoñe.

Haýem shi'imaqtom. Qaq somayi haýem ýi'añaqchittalec:

–Cha'ayi dam ýic-ýaxac qataq dam saýague onaxaic. Hime, nache nataqa'en haýem semeten hana huaqajñipi, enauac hana huaqajñipi ena'am haca nshede maye huo'o hacatai' saxanna ýaguec na lshepaxanaxa. Enauac hana huaqajñipi haýem nýomaxan... Qaq haýem sheema'qtom.

–¡Huo'o da mejnaxa! Am huo'o qome haca 500.000.000 adataina qaq haýem huo'o qome haca 500.000.000 'etaxat layi'...

Qaq somayi can hivideec da ltaxaýaxac, nache noýin...

Qaq can ñayinaqta'a yi laýoqo' so shiýaxauolec nta'a, nache enac:

–Ña qouai' na'a... Ñaaxa ñaq cadac sa'auta haýem onolec.

Nache so shiýaxauolec nta'a nso'ooñi, cha'ayi huo'o da lcolanaxa. Nache enac:

*Haĵem sa ishet da semashiguem qome,
cha'ayi na ŷi'oc sapa'atta...*

–Huo’o da hiuen da auayaten... Haŷem huo’o haca ñauoxo.
Hacamayi qaica ca la’añaxac... Qalaxayi haŷem huetalec da
selo’ogue, ŷoqo’oyi nagui sauotaique da shi’iguelaq...

Qaq canale, nache ñiso'ooñi, cha'ayi mashi sa seshet da ñachattañe cha'ayi qaica ca ñi'añaxac. Qaq so shi'axauolec nta'a enac:

–Hua'... Nachaqdata...

So shi'axauolec nta'a ñishiguem, nache qaua. Nache hanac so nqashilgaxa ñaanac tagui na lchi. Nache ico' qanauoga. Qaq sa ñi'alaq. Nache huañi eeta'am hana epaq hualec yi delec.

XXVII

Qaq nagui, 'eesa da mashi hivi' caua saisolqa vi'iyi. Qaq sa ñauana da as'axat de'eda na'aqtaxanaxac. Na ñallippi ca ñauane'pi, nache ha'jem qantooteguec da ñaq ñica'altauec. Ha'jem setoxoñi, qalaxayi chochi shiga' da ñasamaxa.

Nagui mashi cada'ac sa'ñamaxañi... Qalaxayi saishet da himauec. Qalaxayi ha'jem sa'ñayaten damayi ñi'iguelaxa ca lma', cha'ayi so l-lla na'aq sa selalec da lo'oc-ñaxac. Qaq da pe ñiqopita da sa'aqtega hana huaqajñipi. Ena'am da 500.000.000 haca adatoina...

Qaq huo'o da natteuo, cha'ayi ha'jem secoua'ai da sauo'o ca lquet nllañi caua lmigui'shi so qagueta. Yi'oqta da so shi'axauolec nta'a ñauana da ñanaguilo se'esoua nmigui'shi. Qaq ha'jem chochi ñinattapeguela't, shinac: “¿Chaq eetec, ca qagueta, peta'a chic aca lauoxo...?”

Huo'o naxa da shinac da ñi'aqtac: “Ena'amso' da saishet, cha'ayi so shi'axauolec nta'a da pe ñapoua'a, ñauo'o naxa so lapoxonaxat haso lauoxo. Nataqa'en ñi'enaxatchigui so

Nache huañi eeta'am hana epaq hualec yi delec.

qagueta...”. Nache haŷem huo’o da hil-lagaxayic, cha’ayi enauac hana huaqajñipi ishet da daŷalliguiyi.

Huo’o naxa da shinac da ŷi’aqtac: “Aja’, ‘eesa quem’. Cha’ayi huo’o naxa da huaña ishet da hicoua’ai da hilo’ogue haso lauoxo qataq so qagueta...”. Qomyi da eetec de’eda, nache ŷi’ot da noŷitagui hana huaqajñipi.

Ltadaic de’eda ŷapogoñi na’aqtaxanaxac qataq nauanaqchec. Qaica ca ena’am, dam huo’o ca huaña, chaq hua’ague ca, da huo’o ca qagueta chic haca lauoxo lqo’ saq chic...

–Qaualliishiguemec na piguem, nache qaunache: ¿Ca qagueta chic haca lauoxo? Qomele, nache qauloiŷa da enauac saq eeta’at...

¡Qaq qaica ca shiŷaxaua da ishet da ŷaŷateeteguet de’eda na’aqtaxanaxac, cha’ayi damayi ltadaic da naigui!

Ena y̆auanaqchec, y̆oqta y̆agueec da l̆yac, qataq y̆agueec da sa qăy̆auanapega da hualec hana alhua. Ñaq yita yim chigoqchiguiña huetalec hana nede, ltaq shi'iguelaxalec da shi'enaxat da y̆aqto' qami' sachaxaatema. Ena na huaña co'olloxochi nachaxan so shiy̆axauolec nta'a, hualec hana alhua, qataq qo'ollaq ico' pal.

Qaumijñiita nam huaña, nache ishet qome da qantouñiita'ac qom hivita ca na'aq da qa'aigue da África, yim tojlec alhua. Da qanlliquitot yimaxa, nache qami' ñachoxodeetoiguilo da saishet qome da qauy̆allapigui' ña cad'ac qauataxañiy̆apec. Nache qanaloichiguemec qome haca huaqajñi. Qom qami' nañalo ca nogotolec qataq day̆alliguitchigui, qataq y̆oqovi na laue lqo' sa y̆asat da qainattac, nache maiche qami' qome da huo'o ca qaupichiya'a negue't catai' shiy̆axauolec. ¡Qansoxoyiila't qome! Saishet qome da hay̆em qauaquicoqchichi. Hay̆em qaucoyiguiñi y̆aqto' hay̆em qau'aqtaxañim da que'eca shiy̆axauolec' mashi ñi'iguelaq...

